

**Zoitsa Mitreva
Veritsa Costova
Iana Mihailova**

LIMBA SHI CULTURA A ARMĂNJLOR

TI CLASA IV

nau anj educatsii primară

Scopia, anlu 2020

Autori:

Zoitsa Mitreva
Veritsa Costova
Iana Mihailova

Retsenzentsā:

Vasil Nicolov
Stavre Shoche
Biliana Filipovsca

Redactor: Iana Mihailova

Dizain grafic: Daniel Nicolovschi

Editor: Ministeriat ti educatsii shi shtiintsā ali Republica Machidunia di Nord

Tipàrii: Poliesterdej DOOEL, Scopia

Тираж: 50

S-da izini ti-ufiliseari shi tipàreari-a manualui di distsiplina Limba shi cultura-a Armānjlor ti clasa 4 cu Detsizii-a Ministrului ti-educatsii shi shtiintsā nr.22-4034/1 di 29.06.2010

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

373.3.016:811.135(497.7)(075.2)

MITREVA, Zoitsa

Limba shi cultura a armānjlor ti clasa IV nau anj educatsii primarā / Zoitsa Mitreva, Veritsa Costova, Iana Mihailova. - Скопје : Министерство за образование и наука на Република Северна Македонија, 2019. - 92 стр. : илустр. ; 26 см

ISBN 978-608-226-411-0

1. Costova, Veritsa [автор] 2. Mihailova, Iana [автор]

COBISS.MK-ID 111834634

ПРЕДГОВОР

Овој учебник, изготвен врз основа на Наставниот план за деветгодишното основно образование, Наставната програма за изборниот предмет Јазик и култура на Власите за IV одделение и Концепцијата за учебник за основно и средно образование, е наменет за учениците кои избрале да го изучуваат овој предмет.

Учебникот, согласно целите и содржините на Наставната програма по предметот Јазик и култура на Власите за IV одделение, е организиран во десет тематски целини, а секоја целина е составена од четири страни на кои покрај дијалози, текстови и кратки ситуации во врска со темата, има и прашања за писмено и усмено разбирање, прашања за поттикнување на конверзацијата на дадената тема помеѓу наставникот и ученикот и помеѓу самите ученици. На крајот на учебникот има и страни за фотокопирање, кои содржат најразлични вежби во врска со секоја тема, а во функција на стекување на нови знаења, проширување на веќе стекнати знаења, како и развивање на вештините кои се во основа на изучувањето на еден јазик, односно, слушање, говорење, читање и пишување.

На крајот на учебникот има и клуч за одговорите на вежбите во делот за фотокопирање од учебникот.

Четвртата страна од целината е посветена на културата на Власите и овде најдоа место, песни од народното творештво, некои стари влашки обичаи, поезии и детски песни, приказни и игри кои ги практикувале Власите во минатото.

Кон крајот на четвртата страна од секоја целина се наведени вештините кои се цел на таа целина, а се наведени за ученикот, и самиот, да го провери своето напредување.

После петтата и десетата целина се дадени тестови за формативна проверка, кои многу лесно можат да се изменат и да се изготват тестови за сумативно оценување, што во голема мера ќе им помогнат на наставниците во секојдневната работа.

На крајот на учебникот има повеќе текстови кои исто можат да се применат на час по Јазик и култура на Власите.

Следи превод на македонски јазик на вокабуларот кој се среќава во секоја целина и вежбите, кој е на располагање на ученикот да го користи според неговите потреби. Има и листа на глаголи кои се среќаваат во целините, изменети во сегашно време.

Учебникот избобилува со разновидна иконографија и колорит, кои се во функција на темата која се обработува, но и во согласност со возраста и интересите на учениците и има за цел да ја поттикне љубопитноста кај ученикот за стекнување на нови знаења и развивање на вештини потребни во секојдневната комуникација на влашки јазик.

Се надеваме дека овој учебник ќе им помогне на наставниците по Јазик и култура на Власите да ја реализираат наставата по овој предмет и да ја поттикнат мотивацијата кај своите ученици за изучување на влашкиот јазик и за спознавање на културните вредности на оваа заедница.

Од авторите

UNITĂ I DI IU YINJ? CARI ESHTSĂ?

Scularlu:

- ăneveatsă numili a andau stati;
- ăneveatsă shi ufiliseashti vocabularlu ti statili, natsionalitătshli shi limbili;
- achicăseashti prezentarea alăntori;
- poati s-prezentează singur tu formă orală shi angrăpsită;
- achicăseashti ăn ghenral ma shcurtu pirmif.

8-11

UNITĂ II CORPUL A OMLUI

Scularlu:

- ăneveatsă vocabularlu ligat di corpul omlui;
- tu formă orală shi angrăpsită achicăseshti descriptsii fizică;
- poati s-adară descriptsii fizica a lui shi alăntor;
- achicăseashti shi da apandăsi pi shcurti ăntribări.

12-15

UNITĂ III EASTI BUN ICĂ ARĂU!?

Scularlu :

- ăneveatsă nau zboară ti caracterlu a persoanilor;
- achicăseashti descriptsii ti caracterlu a persoanăljei;
- zburashti ti caracterlu a cănuscutilor persoani.

16-19

UNITĂ IV CARI TSI EASTI, CARI TSI LUCREADZĂ

Scularlu :

- ăneveatsă nău vocabular ligat cu profesiiili;
- achicăseashti descriptsii a profesiiilor;
- poati s-prezenteadză alti persoani shi s-li spună profesiiili a lor.

20-23

UNITĂ V SCULIA A NOASTRĂ

Scularlu :

- poati s-caftă shi s-da informatsii ti sculia iu ăneveatsă;
- ăneveatsă nali zboară ti lipsiturli dit clasă;
- tu formă orală ică ăngrăpsită shtii s-da descriptsii a sculiiljei tu cari anveatsă.

24-27

REVIZII - I

UNITĂ VI ANVĂRLIGA DI MINI

Scularlu:

- lărdzeashti vocabularlu cu nali zboară di animal;
- li shtii numili shi adară distinctsii anamisa di animal di acasă shi agrimea;
- achicăseashti ma shcurti pirmifi.

30-33

UNITĂ VII CASĂ ICĂ APARTAMENTU

Scularlu:

- shtii s-caftă shi s-da informatsii iu băneadză;
- poati să-spună functsiili a udadzlor;
- poati s-da descriptsii ti loclu di bănari.

34-37

UNITĂ VIII CĂT EASTI SĂHATEA

Scularlu :

- ănveatsă vocabularlu ti pârtsăli di dzuă;
- poati s-da shi s-caftă informatsii ti oara;
- achicăseashti un simplu retseptu di măcari;
- li shtii numerli di yinghits pănă la ună njilji.

38-41

UNITĂ IX SĂRBĂTOAREA TU FAMILIA A MEA

Scularlu :

- li shtii dzălili di stămănă, meshlji shi sezonili anuali;
- achicăseashti shi adară descriptsii a sezonili anuali;
- shtii s-uară sărbătorea.

42-45

UNITĂ X HĂRIOS PATRONAT!

Scularlu :

- achicăseashti urări;
- ănveatsă nali zboară pi tema sărbătorei tu sculii;
- zburashti cum lu treatsi chirolu liber;
- li cunoashti adjectivili demonstrativi shi li ufilliseashti;
- dghivăseashti shi achicăseashti pirmifi.

46-49

REVIZII - II

DIMĂNDAREA PĂRINTEASCĂ

Părinteasca dimândari
Nă sprigiură cu foc mari,
Frats di mumă shi di-un tată
Noi Armânji di eta toată.

Di sum plocili di murmintsă
Strigă-a noshtsă bunj părintsă:
Blăstem mari s-aibă-n casă
Cari di limba-a lui s-alasă.

Cari shi-alasă limba-a lui
S-lu-ardă pira-a focului,
Să s-dirină yiu pri loc
Să-lji si frigă limba-n foc.

El ăn vatră-lji părintească
Fumealjea s-nu-shi hărsească,
Di fumelji cărunji s-nu bashi
Nat ăn leagăn să nu-nfashi.

Cari fudzi di-a lui mumă
Shi di părinteasca-lji numă,
Fugă-lji doara-a Domnului
Shi dultseamea-a somnului!"

Constantin Belemace
(1844-1932)

Aa	Ãã	Bb
Cc	Dd	Ee
Ff	Gg	Hh
Ii	Jj	Kk
Ll	Mm	Nn
Oo	Pp	Qq
Rr	Ss	Tt
Uu	Vv	Ww
Xx	Yy	Zz

ci = ч/чи	lj = љ
ce = ч/че	nj = њ
chi = ќи	ts = ц
che = ќе	sh = ш
gi = џ /џи	y+i/e = j
ge = џ/џе	dz = s
ghe = џе	i+a,o,u+vocal = j
ghi = џи	

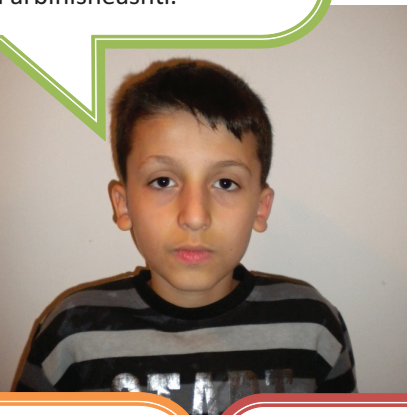
1 DI IU YINJ? CARI ESHTSË?

Mini escu Mihaela, am dzatsi anji shi bënëdz Costantsa, Romănia. Zburăscu romăneashti, armăneashti shi anglicheashti.

Io escu Yioryi. Yin dit Itali. Am nau anj.

Di tată escu Armăn dit Albanii, ma di mama escu Italian. Zburăscu italiceashti, armăneashti shi arbinisheashti.

Mini escu Anghela dit Machidunii.

Am dzatsi anj. Bënëdz Scopia.

Escu Armănă shi zburăscu armăneashti shi machiduneashti.

Mini yin dit Frantsii. Numa nji easti Maria.

Am dauspră di anj. Escu frantsuzoică shi bënëdz Parijlji.

Io escu Elena, am nau anji shi bënëdz Berlin, Ghermanii.

Zburăscu ghermaneashti, frantsuzeashti shi anglicheashti.

Stat

	Machidunia
	Italia
	Albania
	Romănia
	Statili Uniti ali America
	Frantsia
	Ghermania
	Gărtsia

Natsionalitati

Machedon/Machedonă
latlian/Italiană
Arbines/Arbineasă
Romăn/Română
American/Americană
Frantsuz/Frantsuzoică
Gherman/Germană
Grec/ Greacă

Limbă

machidunească
italichească
arbinishească
romănească
anglichească
frantsuzească
ghermăneasă
gărtsească

Cum lji easti numa? Cari easti el? Di iu yini?

- Cum lji easti numa?
- Anghela.
- Di iu yini ea?
- Anghela yini dit Machidonii. Easti Armănă.
- Căts anj ari?
- Ea ari dzatsi anj.
- Cari limbi li zburashti?
- Zburashti armăneashti shi machiduneashti.

- Cari easti el?
- El easti Yioryi dit Italii. Ari nau anj.
- Easti italian?
- Dupu mama easti italian, ma dupu tată easti Armăn.
- Desi zburashti armăneashti?
- Da, pi ninga italicheashti, zburashti shi armăneashti. Nu zburashti machiduneashti, ma, tora anveatsă.

Carti di identitati

Numă: Michel
Paranumă: Smit
Natsionalitati: American
Adresă: Park Avenia 178,
New York, SUA

Carti di identitati

Numă: Sofi
Paranumă: Leno
Natsionalitati: frantsuzoică
Adresă: 4, rue de Sein,
Parijji, Frantsia

I. Spuni cari apandăsi easti corectă: Da ică Nu

1. Desi Anghela yini dit Frantsii?

Da, ea yini dit Frantsii.
Nu, ea nu yini dit Frantsii.

2. Desi Anghela zburashti ghermăneashti?

Da, ea zburashti ghermăneashti.
Nu, ea nu zburashti ghermăneashti.

3. Desi Anghela easti Armănă?

Da, Anghela easti Armănă.
Nu, Anghela nu easti Armănă.

4. Desi Yioryi ari dzatsi anj?

Da, Yioryi ari dzatsi anj.
Nu, Yioryi nu ari dzatsi anj.

5. Desi Yioryi shtii armăneashti?

Da, el shtii armăneashti.
Nu, el nu shtii armăneashti.

II. Dă apandăsi pi aesti ântribări:

1. Di iu easti Anghela?
2. Cari limbi li zburashti Anghela?
3. Cari yini dit Italii?
4. Tsi easti Yioryi di dadă?
5. Tsi limbi zburashti Yioryi?

Tu practică

Cum tsă easti numa ?

a. A mea numă easti Maria.
Bănedz tu Machidunii, tu cāsăbălu Scopia.
Escu Machedonă. Am unăspră di anj.

b. Salut! Mini escu Mihaela.
In dit Vărgării. Escu Armănă shi
bănedz Sofia. Am dzatsi anj.
Zburăscu vărgăreashti, armăneashti shi
anglicheashti.

c. Bună dzuă! Numa a mea easti Alexandru.
Mini in dit Romănia. Escu Romăn.
Bănedz Bucureshti. Am nau anj.

Cari eshtsă tini ?

d. Salut! Mini escu Elena.
Escu dit Frantsii shi escu frantsuzoică.
Tora bănedz tu Ghermanii. Am dzatsi anj.
Zburăscu ghermăneashti, frantsuzeashti sh-
espanjolă.

e. Numa a mea easti Nicolai. Am dauspră di
anj.
Bănedz tu Britanii, ma escu american.
Zburăscu anglicheashti shi gärtseashti.

Di iu eshtsă?

I. Leag-u cafî persoana cu prezentarea cari corespundează!

1. Di iu yinj?	A. Alisa Tomson.
2. Cum tsă easti numa?	B. Nu, escu Canaghian.
3. Căts anj ai?	C. Bănedz Boston, strada ...
4. Eshtsă American?	D. Am dzatsi anji.
5. Iu bănedz?	E. Dit Americhii.

II. Apandăsea pi aesti ântribări:

1. Tu cari stat băneadză Maria?
2. Tsi easti Mihaela dupu origină?
3. Cari easti Romăn?
4. Iu băneadză Elena?
5. Cari zburashti anglicheashti shi gärtseashti?

III. Prezenteadză ti ninti sotslu a tău (numa, paranuma, natsionalitatea, statlu, adresa)!

IV. Tu grupă di trei-patru sculari alidzets vă identitati shi giucats li roljili!

DI CULTURA A ARMĂNJLOR

LUPLU SH-NJELU

Luplu s-dusi s-bea apă la ună fântână. La atsea fântână, niheam ma anghos vini shi un njel ta s-bea apă. Cându lu vidzu luplu, lji dzăsi: “Aoatsi aflash s-beai apă? Nu mind-ueshtsă că nj-u minteshtsă apa? Nu vedz că di tini nu pot s-beau nitsi chischină apă?”

“Atsea apă, doamne, cură di la tini cătră mini! Cum pot mini s-u mintescu? Atsea nu s-poati!”- aspăreat, apandăsi njelu.

“Ha, ha! Ti cunosc du pu boatsea! Tini eshtsă njelu tsi anlu tricut, tu aestu chiro, tsa pizueai cu mini!”

“Anlu tricut, tu aestu chiro? S-apură Dumidză! Atumtsea mini nica nu earam faptu. Dada a mea mi fită tora primuveara!”

“Ved ca tini eshtsă mintimen njel shi că shtii s-dai bună apandăsi, lji dzăsi luplu. Ma, atsea ază nu-ari s-tsă agiută!”

Ansări luplu shi-l măcă njelu.

S-NU HIBĂ DZĂSĂ S-AFLĂ OM TU NIBUNĂ SĂHATI TU NIBUN LOC

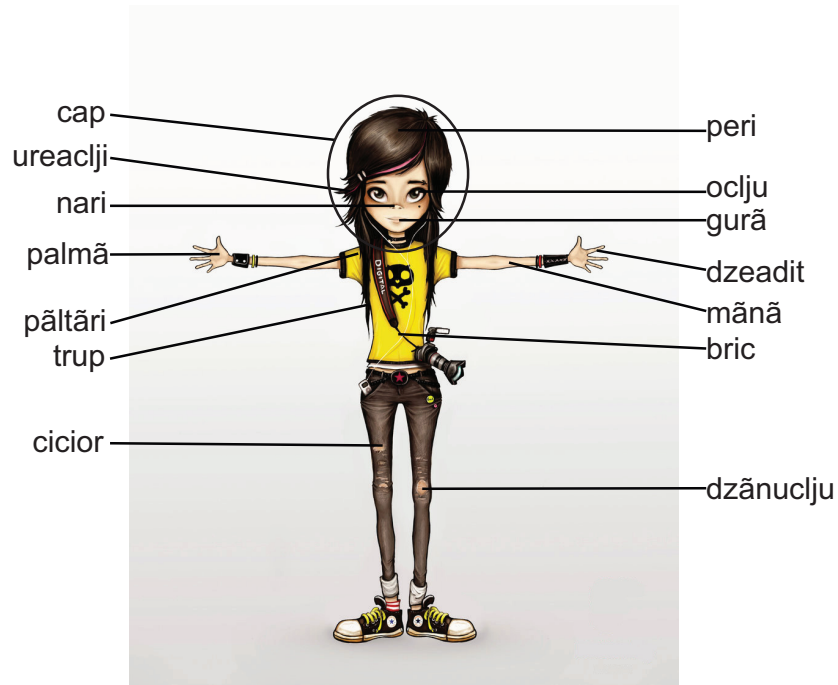

-
-
1.	lu s-aflară luplu shi njelu?	a/ tu livadi	b/ la aru	c/ la fântână
2.	lu bea apă njelu?	a/ sum luplu	b/ stri luplu	c/ ningă luplu
3.	Cari u mintea apa?	a/ luplu	b/ njelu	c/ cana
-
-

**Io pot: s-zburăscu ti mini!
s-prezentedz un sots!
s-lu spun loclu iu bănedz!
s-zburăscu ti ilichia a cafi unăi persoană!**

2

CORPUL A OMLUI

analtu
gros
lungu
mushată

apus
suptsări
shcurtu
urută

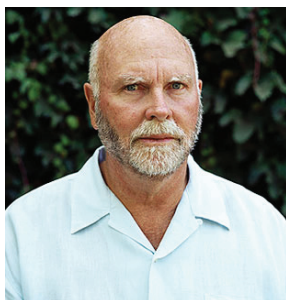
mari njic
lai blondă
aghalnic livendu

1. El easti **apus**, ma frati su easti **analtu**.
2. Voi **groasă** carti, nu voi **suptsări**.
3. Lemnul easti **lungu**, nji lipseashti **shcurtu**.
4. Casa easti **mari**, udălu easti **njic**.
5. Sima ari **lai** peri, a nu **blondi**.

1. Dascala li spuni părtsăli di corpul, a scularłji cu mână spun iu s-află!

Situatsii:

- Elena easti mushatã featã.
- Nu easti groasã, ma easti suptsãri.
- Ari lundzã peri, njicã nari shi mushatsi oclji lai.

- Coli easti ma tricut om.
- Ari shcurtsã peri.
- Easti multu analtu, nu easti shcurtu ca frati su.

- Desi u cãnoshtsã Maria?
- Nu. Cum undzeashti?
- Easti analtã, suptsãri shi cu lundzã peri.
- Perlji lji suntu blondi?
- Nu! Ari lai peri lundzã, tuti neali, neali.

- Cari easti Anghela?
- Anghela easti soatsã a noastrã dit Frantsii.
- Desi easti cu oclji verdzã?
- Da, shi cu suptsãri sufrãntseali.
- U vidzui, ari mushats, lundzã peri.

II. Bagã li zboarãli pi aradã : easti, Sculia, mari, a noastrã, shi nau

III. Adarã descriptsii a fizionomiljei a ta!

IV. Fã descriptsii a sotslui a tãu!

V. Cum undzeashti fratili a tãu!

Tu practică

I. Leagă-l textul cu cadurlu tsi corespondzeadzã:

- Dascala a noastră easti mushatã shi analtã.
- Perlji lji suntu cafilii shi lundzã.
- Ari oclji lai.

- Papu easti ma tricut om, ma easti livendu.
- Perlji shi barba lji suntu alghi.
- Easti analtu shi niheam gros.

- Chiratsa easti mushatã muljeari.
- Easti niheam apusã, ma suptsãri, a nu groasã.
- Ari shcurtsã peri shi njirlji oclji.

- Alexandru easti tinir ficior.
- Cu shcurtsã lai peri shi cu oclji cafilii.
- Nu easti multu analtu, ma easti suptsãri.

II. Dã apandãsi pi aesti ăntribãri:

1. Cari di persoanili descriiti ma ănsus ari oclji lai?
2. Cari easti livendu?
3. Catsi suntu perlji ali Sultana?
4. Cari nu easti groasã?
5. Cari easti tinir ficior?

III. Da icã NU

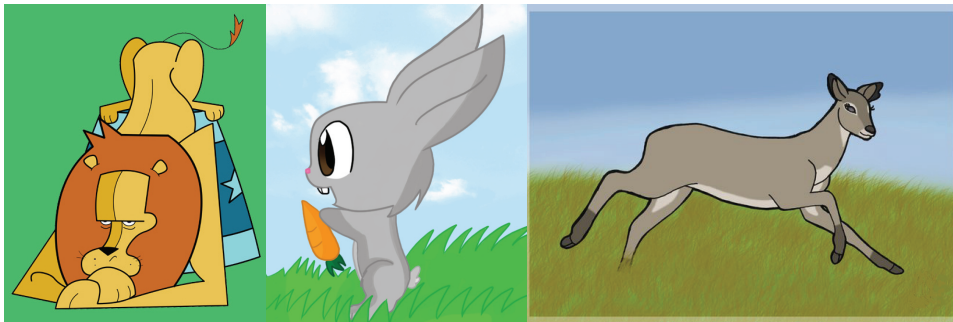
N.	Frazi	Da	Nu
1	Dascala easti apusã.		
2	Papu easti agalnic.		
3	Sultana ari lundzã peri.		
4	Chiratsa easti groasã.		
5	Alexandru ari cafilii peri.		

IV. Ăngrãpsea tu tetradã descriptsii a unãi soatsã!

DI CULTURA A ARMĂNJLOR

LIONDARLU SHI LJEPURLU

Liondarlu eara agiun shi căfta tsiva ta s-măcă. Vidzu un ljepur cum doarmi. Multu lishor putea s-lu acatsă. Ma, tsiva ma largu, vidzu un tserbu shi ahurhi s-alagă dupu el. Ljepurlu s-dishtiptă shi fudzi, ma shi tserbul nu putu s-lu acatsă. Cându leondarlu s-turnă la ljepurlu, vidzu ca loclu eara gol. Lji eara strămbu, achicăsi ca alutusi shi singur sh-minduea: “la tsi easti mintea a mea, di bună, voi nica ma bună. A tora armash fără tsiva.”

-
-
1. Tsi vidzu prota liondarlu?
 2. Tsi adră ljepurlu cându lu vidzu liondarlu?
 3. Titsi liondarlu alăga dupu tserbul?
 4. Desi liondarlu află tsiva ti măcari?

Un căciup yirminos,
sum căciup – padi,
sum padi – dau avdeli,
sum avdeli –doi pârundză,
sum pârundză – shulinar,
sum shulinar – moară,
sum moară – măciuc,
sum măciuc – veargă.

Tsi easti atsea?
(cap)

**Io li ânvitsai părtsăli di corpul!
Io pot s-dau descriptsii ti mini cum undzescu!
Io pot s-dau descriptsii ti alanti persoani!**

3 EASTI BUN ICĂ ARĂU !?

- Feati, u vidzui naua dascală pi limba anglichească!
- Cum undzeashti?
- Easti simpatică, cu arăslu ăn-gură, nu nji pari arau.
- Nica s-hibă shi interesantă shi livenda! S-nu hibă ciasurli monotoni!

Paplu easti bun om, dishclis.
Tinjisit di tuts, shigăgi. Spuni multi shicăi.
Tu sutsata, totna easti nai ma interesantu.

livendu - aghalnic

mintimen - glar

interesantu - monoton

hărios - jilos

comunicativ - arshinos

tinjisit - nitingisit

I. Apandăsea cu Da ică Nu

1. Naua dascală tsăni ciasuri pi armăneashti.
2. Ea nu easti arau.
3. Paplu nu easti monoton.

II. Tu tetrada ăngrăpsea li tuti zboară dit descriptsiili di ma ănsus, tsi spun caracteristichi a persoanilor!

Aesti feati suntu livendi.

Paplu easti multu
nivirusit.

Dascale easti comunicativă.

Ficiorlu lucrează
aghalnic.

Sotslji suntu hãriosi.

III. Di frazili ma ânsus spuni tu cari ari caracteristichi pozitivî icã negativî!

IV. Tu descripsiili di ma ânghios spunicarizboarã spun caracteristicã (fizichi shi di caracter)

- A mea sor easti analtã, fronimã shi mintimenã.
Easti intelighentã shi protã la sculii.
Easti livendã, comunicativã shi dishcljisã,
amintã multsã sots.

- Dascale a noastrã easti mintimenã shi mushatã.
Nitsi un cias cu ea, nu easti monoton.
Totna easti hãrioasã shi pirifãnã.
Dascale pute nu easti nivrusitã.

V. Spuni trei a tali caracteristichi pozitivî shi trei negativî!

VI. Spuni li caracteristichili a fratili a tãu!

VII. Zbura cu sotslu ti a tãu shi ti caracterlu a lui!

Tu practică

- Salut, Costa. Cum eshtsă?
- Multu escu nivrusit.
- Titsi?
- Alutusii tu testul di istorii. Tini Miha, titsi eshtsă jilos?
- Sh-mini alutusii, tsicara ca li shteam tuti apandăsi.
- Tini eshtsă livendu sh-va ti alumtsă ti ma bună notă.

- Ază Mariana s-turnă hărioasă di la lucru.
- Tsi s-featsi de easti hărioasă?
- Mariana easti persoană ambițioză.
- Vrei s-dzăts ca lji deadiră nau functsii?
- Da, Mariana easti vârtoasă muljeari.

- Maria easti ânvisată muljeari.
- Tsi sculii ari dipisită?
- Dipisi Facultati ti filologhii, limba frantsuzească.
- Desi shtii shi alti limbi?
- Da, easti talentată shi shtii multi xeani limbi.

I. Dghivăsea li aesti dialozi shi spuni desi frazili suntu corecti ică alutusiti:

1. Costa easti nivrusit.
2. Miha nu li shtea tuti apandăseri.
3. Mariana nu easti ambițioză.
4. Mariana easti vârtoasă muljeari.
5. Maria easti talentată ti limbi xeani.

II. Dă apandăsi pi aesti ântribări:

1. Cari alutusi tu testul di istorii?
2. Titsi easti Miha jilos?
3. Desi Mariana easti hărioasă?
4. Tsi sculii dipisi Maria?
5. Căti xeani limbi shtii Maria?

III. Spuni cum lipseashti s-bagă pi aradă aesti zboară:

1. mini ori escu Născănti nivrusită.
2. ari mintimen multu Tachi căni un.
3. him Noi seriosh multu.

IV. Ângrăpsea tu tetradă descriptii ti caracterlu a unăi persoană di famia a ta!

DI CULTURA A ARMĂNJLOR

PICURAR

VINTUL TRADZI
DA PLOAI,
A PICURARLU A NOSTRU
U HĂRSEASHTI CAFI OAI.

U ADUNĂ CUPIA
SH-U LO ZVARNA SURIA,
PIT OHTURI OILI LI SCOATI
MASH PICURARLU ASHI POATI.

SHI DIXEARA CĂNDU S-TOARNĂ,
VEARA ICĂ TOAMNA,
DI LA PĂSHUNI CĂNDU YINI,
LAPTILI-LJ YINI GHINI.

PĂNI CALDĂ LU-ASHTEAPTĂ
SHI GHELĂ ALEAPTĂ,
MA EL CAFTĂ CASH
CA CU CASH, S-CĂLEASHTI MASH.

ZOITSA MITREVA

PAPUSHI - veclju joc armănescu ti fumelji

Aestu joc lu giuca ună grupă di feati Armăni.

Prota, featili Armăni, aduna material (njits ciumăts, simitsă di imishi, lână). Dupu atsea, di atseali material s-adra caplu, perlji shi alanti părtsă di corpul a papushiljei. Tu soni, papushea u alăxea cu stranji, cari ninti atsea eara căsuti shi ampiltiti. Tu aestu joc, ti adrari papushi, a featilor Armăni la agiuta dadili shi ma mărli surări, a dupu atsea, shi ma njitsli feati li adra atseali lucr. Ashitsi featili Armăni, pit joc s-ănvitsa s-ampiltească, s-coasă, s-tasă shi ash ma anclo.

M-r Anitsa Brzovsca Zlatevsca

Mini :

**ănvitsai zboară ti caracterlu a persoanilor!
pot s-dau descriptii ti caracterlu a unăi persoană!
pot s-zburăscu ti caracterlu diferentiu a cafi unui om!
achicăsescu texturi ti caracterlu a omlui!**

4 CARI TSI EASTI, CARI TSILUCREADZĂ

Ia cum Zoia u-prezenteadză familia:

- Aestă easti mama a mea. Numa lji easti Chiratsa sh-easti yiatrișă.
- Numa al tati easti Coli. El easti injinjer.
- Sora a mea easti Mihaela. Ari nau anj shi easti scular tu clasa patru.
- Papânjlji a melji băneadză cu noi. Papu easti profesor tu penzii.
- Baba Lena nica lucreadză ca dascală.

Profesii

yiatur
injinjer
dascal
economistu
yiuristu
giudicator
dentistu
rejiser

acter
jurnalistu
profesor
avucat
pedagog
filolog
defectolog

I. Ascultă cum dascala u dghivăseashti prezentarea shi apandăsea li ântribârli:

1. Mamă-sa ali Zoi easti	a/ jurnalistă	b/ dascală	c/ yiatrișă
2. Tată-su ali Zoi easti	a/ injinjer	b/ profesor	c/ yiatur
3. Sora ali Zoi easti	a/ Mihaela	b/ Lena	c/ Chiratsa
4. Sora ali Zoi ari	a/ nau anj	b/ dzatsi anji	c/ optu anji

ELENA SHAPCA defectolog

str. Gotse Delcev no.13 tel. ++389 75 628 463
2000 Shtip tel. ++389 76 486 963
R.Machidunii tel. ++389 32 603 342

CUSTICA MIHAILOV avucac

str. Cole Caninschi no. 53 tel. ++389 76 843 721
7000 Bituli tel. ++389 77 982 417
R.Machidunii tel. ++389 47 614 231

TOMA LEGA rejiser

str. Pitu Guli no. 24
7550 Crushuva tel. ++389 70 716 243
R.Machidunii tel. ++389 47 652 675

DIMITAR TAHO giudicator

str. Iane Sandanschi no. 12/3-5
1000 Scopia tel. ++389 70 864 246
R.Machidunii tel. ++389 2 6124 843

Prezentari a persoonilor di vizit cãrtsãli:

- Elena Shapca easti defectolog di Shtip. Ca defectolog, ari obligatsii s-lã agiutã a scularlor cu lipseri ahorghea. Lucreadzã cu fumelji pãnã di dzatsi anj, cari au problemi cu zburarea.

- Toma Lega easti rejiser di Crushuva. Åndreadzi piesi di teatru shi easti expertu ti comedii. Easti cãnuscut rejiser nu mash tu Machidunii, ma shi pi Balcanlu tut.

- Custica Mihailov easti avucac di Bituli. Ca avucac lã agiutã a oaminjlor s-u scoatã tu migdani åndripteata. Adunã facti shi documenti cu tsi spuni ca vãrã persoaã easti tu åndreptu.

- Dimitar Taho easti giudicator di Scopia. Adutsi detsizii di sfera di åndreptul tsivil. Zborlu dit soni lu ari giudicatorlu ti atsea cari easti tu åndreptu, a cari va s-hibã sanctsionat.

- Tsi lucreadzã tatãlu a tãu?
- El easti injinjer.
- Iu lucreadzã?
- Tu unã firmã privatã.

- A mamã-ta, sh-ea lucreadzã?
- Ea easti jurnalistã.
- Cari easti obligatsia a unui jurnalistu?
- S-informeadzã obiectiv shi la chiro.

II. Bagã-l dialoglu pi arada tã-s aibã logicã:

- Mama lucreadzã tu unã institutsii di stat.
- Da, tati easti profesor tu sculii di mesi.
- Desi pãrintsãlji a tãlj lucreadzã?
- A, mamã a ta?

- Tsi lucreadzã egzact?
- Mama easti filolog. Li andreadzi programili ti educatsii.

Tu practică

I. Tu tabela di ma ānghios sum litera di cafi descriptii di profesii bagā numerlu di cadurlu:

A - El u-veagljī s─n─tateā a noastr─.

C─ndu him l─ndzits, yiaturlu n─ da yitrii shi n─ spuni tsi lipseashti s-adr─m, ta-s n─ yitripsim cama aghonjea.

B - Ea ari functsii educativ─.

Li ānveats─ scularlji, l─ da shteari.

L─ spuni cum s-angrpseasc─ shi cum s-misur─.

C - El s─lumt─ ti vighleari a āndriptatiljei.

S-alumt─ ti tinjiseari a Nomurlor.

S-alumt─ ti tinjiseari a āndrepturlor a cafi un─i persoan─.

D - La el nirdzem c─ndu n─ doari v─r─ dinti.

Li adar─ dints─lj ic─ li scoati.

El adun─ g─ile s-avem s─n─tosh shi mushats dint─.

E - El easti om cari gioac─ var─ rolji tu filmu ic─ tu pies─ di teatru.

Cafi un di elji lipseashti s-poa─ s-gioac─ rolji diferenti.

Suxeslu a lor dipend─ di talentul a lor.

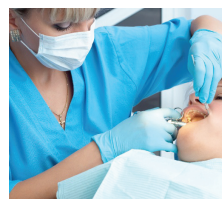
1.

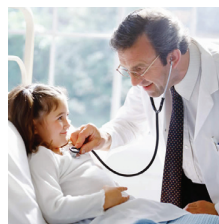
2.

3.

4.

5.

A	B	C	D	E

II. Apand─sea pi aesti āntrib─ri:

1. Tsi adar─ yiaturlu?
2. Tsi la spuni dascalu a scularlor?
3. Ti tsi s-alumt─ yiuristul?
4. C─ndu nirdzem la dentistul?
5. Di tsi dipend─ sukseslu a acterlui?

III. A sotslui a t─u dit Americhii, āngr─psea lji carti shi prezenteadz-u familia a ta!

Cum easti numa a mam─-ta? Cari easti profesia a ljei? Tsi lucreadz─?

Cum easti numa a tat─-tu? Cari easti profesia a lui? Tsi lucreadz─?

Sor/frati ...

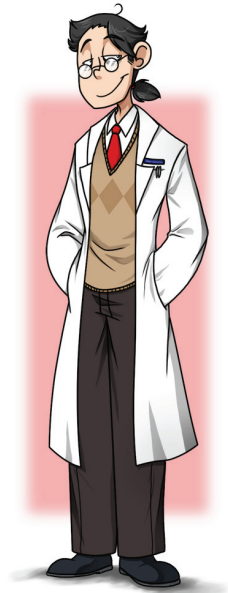
DI CULTURA A ARMĂNJLOR

YIATRU

YIATURLU NĂ YITRIPSEASHTI
ASHI MARI S-CREASHTI,
YITRII NĂ DA
CAFI UN LIPSEASHTI S-LI BEA.

NA U VEAGLJI SĂNĂTATEA
LA EL EASTI UMINITATEA,
LANDZIT S-NU HIBĂ CANA
YIATURLU NU ARI MANĂ.

TU ALBU EASTI ALĂXIT
SHI GHINI EASTI ARMĂTUSIT,
TU ORDINATSIA SHEADI
SHI LĂNGOARILI TUTI LI VEADI.

ZOITSA MITREVA

UNĂ CĂ TSAU RĂNJOASĂ – CĂ TS TREC - TUTS U BASHI.

(FĂNTĂNĂ)

Mini pot :

s-lu prezentedz cafi un di familia a mea!

s-bag ăntribari!

s-li prezentedz profesiili diferenti!

să-spun cari easti roljea a profesiilor diferenti!

- Tu cari sculii ănvets?
- Mini ănvets tu sculia "Cuzman Iosifovschi Pitu" di Scopia. A tini?
- Io escu scular tu sculia primară "Nicola Carev" di Crushuva.
- Desi sculia a ta easti mari?
- Da, easti pi dau etajuri, nu easti nau, ma, easti mushatã.
- Cari clasã eshtsã?
- Escu clasa patru, a tini?

Zboarã dit clasã :

scamnu (careclã)
bancã (clupã)
firidã
ushi
tablã
poster
mapã

cundilj
stilo
marcher
ciantã (trastu)
gumã
liniar
tetradã
carti

- Cari poati s-nji da un cundilj?
- Mini am un cundilj **tu** cianta. Va tsã lu dau.
- **lu** easti cianta a ta?
- **Sum** bancã.
- lu easti guma a mea?
- **Pisti** cartea.
- Desi cartea easti **pi** bancã?
- Nu! Cartea easti **pi ninga** carecla.
- E, nu vidzui cã nji cãdzurã shi guma shi cartea.

lu easti ...?

Tu..., sum..., dupu..., piningã...,
pisti..., pi...,

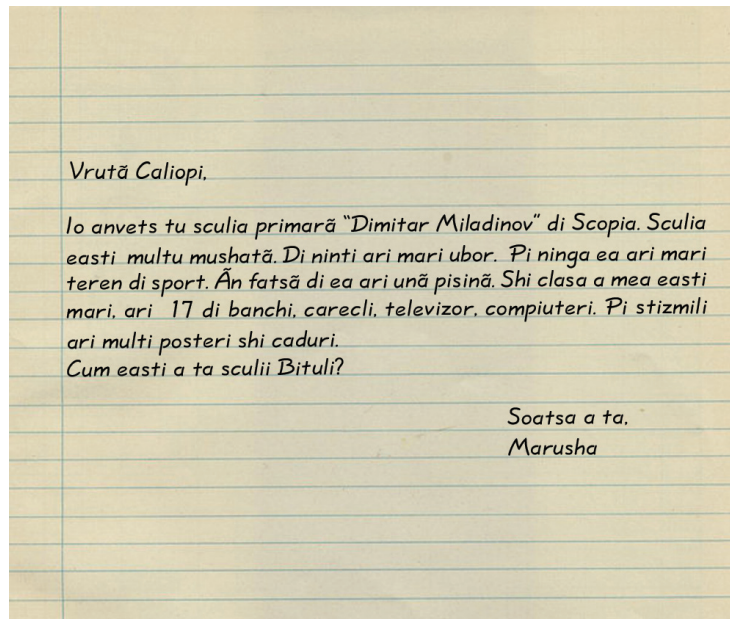

Vladimir: Atanas, câti tetradi ai **tu** cianta a ta?
 Atanas: Mini am tsintsi tetradi, tuti suntu **pi** bancă.
 Vladimir: Câti cârtsă portsă?
 Atanas: Am patru cârtsă, ma li băgai **sum** bancă.
 Vladimir: Em, **iu** easti trastul a tău?
 Atanas: Trastul lu băgai **pi ninga** carecla.

I. Dă apandăsi pi aesti ântribări:

1. Câti cârtsă poartă Atanas tu cianta a lui?
2. Lu li bagă Atanas cârtsăli?
3. Lu s-află trastul al Atanas?
4. Cari sculii easti pi dau etajuri?
5. Tsi poartă Hristu tu cianta a lui?

II. Spuni cari di aesti zboară tsi spun pozitsii/loc a obiectilor easti corectă?

- Ana ânveatsă tu/dupu/pi ninga sculia primară "Tosho Arsov" di Shtip.
- Sculia easti sum/pi/di ninti dau etajuri shi cu multi clasuri.
- Hristu, tsi portsă pisti/tu/sum cianta a ta?

III. Apandăsea cu da ică nu:

1. Cartea u ângrăpsi Marusha.	da	nu
2. Caliopi easti soatsă ali Marusha.	da	nu
3. Caliopi ânveatsă Scopia.	da	nu
4. Di ninti a sculiiljei ari pisină.	da	nu
5. Marusha ânveatsă Bituli.	da	nu

Tu practică

I. Leag-u descriptia cu cadurlu tsi corespundează:

Mari, veardi cundilij, sum bancă.

Galbină, nau tetradă, di ninti a cartiljei.

Mari, chindisită carti, dupu ciantă.

Njirlu, njic liniar, pi ninga tetradă.

Njic, arosh stilo, pisti bancă.

Iu easti?
Iu sta ...?
Tsi ari?

II. **Ăngrăpsea apandăsi pi cartea ali Caliopi!**

III. **Tu tetradă ăngrăpsea tsi portsă tu cianta a ta!**

DI CULTURA A ARMĂNJLOR

DASCALA

DASCALA A-MEA
MULTU SHTEARI NÃ DA,
TUTS NÃ ANVEATSÃ
SH-NU LJ EASTI GREATSA.

MUSHATÃ BOATSI ARI
TI TUTS DULTSI ZBOR ARI,
TI NOI EASTI HARI
U VREM CU MIRACHI MARI.

LITERI NÃ ANVEATSÃ
TI NOI-MUSHITEATSÃ,
ISTORIA NÃ-U SPUNI
SHI TUTI SUNTU BUNI.

AHTARI EARA DASCALA A MEA
TUT AMPROASTÃ TSI SHIDEA,
TOTNA CÃRTSÃ PURTA
MARI SHTEARI VREA S-NÃ DA.

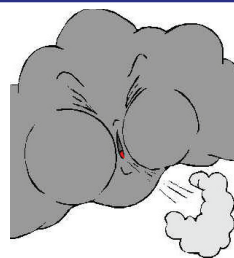

ZOITSA MITREVA

Dau angãcitoari

IA MI AOA, IA MI ACLO,
SH-EARA NU MI VEDZ.

(VINTU)

PSHIT AOA, PSHIT ACLO
SH-BAGU DUPU USHI

(METURÃ)

Mini pot:

s-spun tsi portu tu cianta!
s-antreb shi s-caftu, cându nji lipseashti tsiva!
s-dau descriptsii a sculiljei tu cari ânveti!
s-spun tsi tut ari tu clasa a mea!

I. Spuni cari easti aestă persoană:

Numa a lui easti _____.
El easti _____.
Di natsionalitatea easti _____.
Băna _____.

II. Adară descripsii a persoanilor di pi cadur:

III. Bagă li pi aradă frazili ta s-aibă loghică:

1. Pi testul tuts avem buni noti.	1. _____.
2. Di iu shtii?	2. _____.
3. Titsi?	3. _____.
4. Dascala a noastră easti hărioasă.	4. _____.
5. U vidzui, eara hărsită.	5. _____.

IV. Completeadză li frazili ta-s aibă loghică:

1. Domnul cari adară dintsă easti _____.
2. Doamna cari lji ănveatsă scularlji easti _____.
3. Atsel tsi adară machinj easti _____.
4. Feata cari u giuca rolja ali Căciulica aroshi easti _____.
5. El nă agiută ti sănătatea a noastră _____.

V. Spuni tsi ari tu cianta a ta:

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

REVIZII - I

VI. Completează li frazili cu aesti zboară: pi, sum, dupu, pi ningă, di ninti

1. Cărtsili suntu _____ bancă.
2. Umbrela easti _____ ushea.
3. Cundilu cădzu _____ bancă.
4. Scamnul easti _____ masa.
5. Mapa easti _____ firidă.

VII. Āngrăpsea carti dit Italii shi prezentează ti tini, sculia shi taifa a ta!

6

Anvãrliga di mini

cãni

matsã

cal

ursã

lup

vulpi

ljepur

A curi easti aestu **cãni**?

A meu. Ti tsi?

Multu easti mushat. Cum lji easti numa?

Mutrea-l **calu** atsel tu livadi!

Cãt easti mari! A vostru easti?

Da, cându pot, mi agioc cu **calu**.

Cari easti atsel munti analtu?

Pelistera, ma aclo ari agrimi.

Dealieha?!

Da ari **ursi**, **vulpi** shi **luchi**.

cãni
elefantu
matsã
cal
vacã
porcu
ursã
tserbu

gãljinã
cãcot
lup
shoaric
ornji
vulpi
ljepur
caprã

- Anghela, iu easti **matsa**?
- Oua iuva.
- S-nu u siligheshtsã nafoarã?
- Nu, inshi pi balconea s-bea lapti.
- Tsi mãcã **matsa**?
- Cash shi **peshtsã**.

- Baba a mea tsãni **gãljinji** tu ubor, ãn hoarã.
- Costa, nu vã easti fricã ca **vulpea** poati s-li mãcã?
- Aproapea him di muntili, ma nu-ari **vulpi** tu hoara.
- Ma voi tsãnets shi **alghini**! Nu vã easti fricã di **ursa**?
- Nu, tu hoara a noastrã nu dipuni **aghrimi**.

- Aidi s-nirdzem la zoo gãrdina!
- Da, s-u videm aghrimea aclo: jirafa, vulpea, chengurlu ...
- Io voi s-u ved shi maimuna!

I. Dã apandãsi pi aesti ãntribãri:

1. Iu easati matsa ali Anghela?
2. Tsi tsãni tu ubor babã-sa al Costa?
3. Desi tu hoara s-dipun vulpea icã ursa?
4. Iu vor s-ducã ficiorlji?
5. Tsi va-s veadã tu zoo gãrdinã?

II. Spuni desi ai vãrã animal acasã?

III. Spuni tsi vrei s-tsãnj tini tu casa a ta shi ti tsi!

Tu practică

I. Spuni cari di aesti caduri corespundează cu texturli:

Anvărliga di noi ari multi farmi.
Natura easti ca paradis. Puilji shuiră.
Anjurizma di lilicili s-lărdzeashti pit loclu tut.

Tu zoo gărdina ari multi aghrimi.
Aclo ved liondar, vulpi, ursă, leopardu, tigru
shi alti.
Tuti eali poati s-străvăsească shi pit muntsă.

Caliopi : Mini am un mari căni albu.
Agapi: Multu easti mushat shi mintimen.
Caliopi: Multu va s-măcă oasi shi s-agioacă.

II. Apandăsea pi aesti ăntribări:

1. Cari ari căni?
2. Catsi easti cănli ali Caliopi?
3. Tsi animal ari tu zoo gărdină?
4. Cum easti natura anvărliga di farma?

III. Discuteadză cu sotslu a tău ti animal ari cari li vrets nai ma multu!

DI CULTURA A ARMĂNJLOR

TI FUMELJLI DI UN AN PĂNĂ LA SHAPTI ANJI

(Adets di ma ninti)

Njiclu ahurhea s-yimnă di nau meshi, cari cum, vără ahurhea cama aghonja, vără cama amănat, pănă di un an shi giunitati. Vără stămănă, njiclu sâ-scula, cădea, ca lji eara frică. Di cara tritsea vără stămănă, babili (maili) lua āndoi ficiurits ta-s adună āndau leamni cu cari lu ancārca njiclu. Ficiurutsli, lu acātsa njiclu di mănă shi lu dutsea acasă. Acasă njiclu lu bāga pi praglu di ushi, cu tută sārtsinā shi lji tāljea funea pi prag, ta s-lji fugā frica ti yimnari. Dupu atsea, vără feată cari avea pārintsā, lji adra culac a njiclui. Feata cari lu frimta culaclu, lu dutsea pit hoara, shi ashitsi spunea ca njiclu ahurhi ta-s yimnă.

Cu yimnarea, njitsli scutea shi dintsă, vără cama agonja, vără cama amănat. Cari prota va lu videa dintili a njiclui, lu didea dintili cu pără di asimi, ta-s lji hibă dintsālji a njiclui sãnātoshi ca heru shi albi ca asimi. Dupu atsea, s-hirbea gārnu ti protlu dinti. Cum hirbea gārnu, ashish-njiclu s-lji scutea dintsālji cama agonja shi cama lishor. Deapoi pitritsea feata, ta-s da di gārnu pit hoara.

Cu zburari, njiclu ahurhea di un an di dzāli. Cari amāna cu zburarea, a lui lji didea apā dit chipur, ta s- zburască njiclu cama agonja shi cama lishor.

Cum crishtea njitsli, oara tuta u tritsea cu babili, ca maninti bāna deadun taifili tuti. Mamili nu avea oara ti njitsli, ca sh-avea huzmets, a soacra shidea cu nipotsli. Ti atsea, tuta shteari tsi u avea njitsli, lā yinea di la babili shi papānjli.

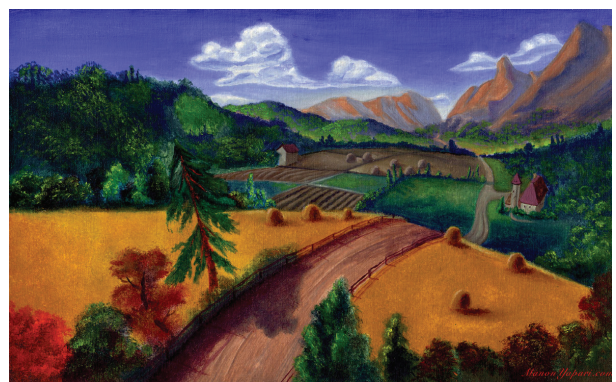
Elji lā spunea cāntits, pirmifi, āngācitori, lji ānvitsa s-misurā.

Pănă di shasi-shapiti anj, ficiorlji eara cu babili shi altu lucru nu avea di cat agiucarea. Ficiorlji Armānj s-agiuca pi patāma icā sirinji.

Zoitsa Mitreva

UNĂ FUNI LUNGĂ, FĂRĂ AUMBRĂ!

(CALEA)

Pot:

să-zburăscu ti animalii tsi li voi!

s-ântreb ti chischina natură!

s-achicăsescu texturi ti animalii di acasă shi ti agrimi!

s-zburăscu ti agrimi shi ti animalii di acasă!

7 CASĂ ICĂ APARTAMENTU

casă

apartamentu

garaji

udă ti shideari-salon

udă ti durnjeari-durnjitor

udă ti fumelji

udă ti măcari

banji

hol/streahă

ushi

dăvani

scări

biro

masă

crivati/strozmă

suveniri

comodă

mari	njic
largu	strimtu
lungu	shcurtu
lunjinoasă	scutidoasă
analtă	apusă

I. Află zboarâli cari spun vără udă tu casa a ta:

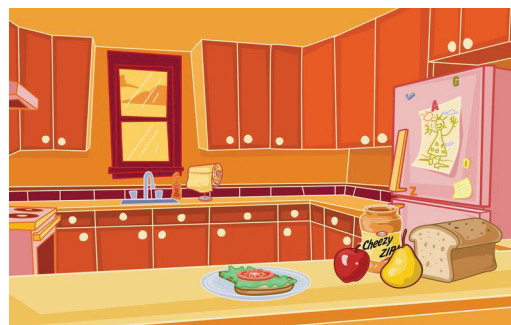
1. Tu streahă alasă paltul shi cianta.
2. Tu salon avem oaspits.
3. Baba adară măcari tu cuzina.

4. Părintsălji a voshtsră s-discurmu tu durnjitorlu.
5. A tâl frati easti pi compiueter tu biro.
6. Mama u ascaldă sora a mea tu banji.

II. Dascala ăntreabă tu cari udă tsi adrăm!

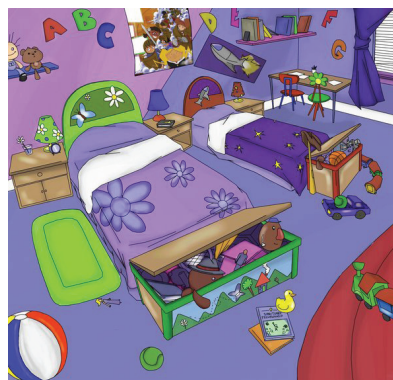

Salonlu easti udă iu tuts deadun shidem.
Aclo tuts deadun mutrim TV.
Tu salon lji ashtiptăm shi oaspitslji.

Tu cuzina mama adară măcari.
Cuzina easti strimtă. Easti ligată cu udălu ti măcari.
Tu cuzina totna arnjudzeashti mushat.

Udălu ti fumelji easti nai ma mushat udă.
Aclo fumelji ângpsescu, dghivasescu,
ascultă muzică.
Tu a lor udă, fumelji li ashteaptă sotslji shi
aclo dormu.

III. Bagă li pi aradă aesti dialozi:

- Ari mari gărdină, garaji, mări balconi, analtă dāvani...
- Iu avets casă?
- Nu, casa easti analtă, cu trei etajuri.
- Tsi tut ari tu casa a voastră?
- Tu un njic cāsăbă.
- Casa easti njică?

- Ved ca apartamentul va easti multu lunjinos!
- Mini bănedz tu apartamentu.
- Avem trei udadz shi cuzină.
- Căts udadz avets?
- Da, tu tuts udadz ari mări firidz.

IV. Apandăsea pi aesti ântribări:

1. Iu bănedz tini?
2. Căti udadz avets?
3. Tsi ai tu udălu a tău?
4. Tsi avets tu salon?

V. Spuni catsi casă vrei s-ai!

Tu practică

I. Spuni cari descripsii cu cari cadur s-dutsi:

Tu udălu aestu shidem nai multu. Seara tuts mutrim TV shi discutăm. Avem garnitură ti shideari shi aua ashtiptăm oaspits.

Tu aestu udă ari mari masă cu shasi scamnuri. Ari un vitraj ămplin cu vasi di yilii. Tu aestu udă taifa tută nă adunăm pi prândzu, sâmbăta shi dumănica.

II. Dghivăsea-I dialoglu shi dă apandăsi pi ăntribârli di ma ănghios:

- La Nico shi Anghela salonlu easti multu mushat!
- Tsi tut ari tu a lor salon?
- Ari mushat canape ti shideari. Di nanăparti easti băgat pianolu.
- Desi udălu easti scutidos?
- Nu, ari multu lunjină, a pi stiznjili ari multi picturi.
- Tsi altu ari, de easti ahăt mushat?
- Ari multi mushati suveniri, mari televizor, shi mushati scări ti pi dăvani.

III. Apandăsea pi aesti ăntribări:

1. Desi salonlu al Nico shi Anghela easti urut?
2. Ari televizor tu salonlu al Nico?
3. Iu sta pianolu tu salonlu?
4. Desi ari bibliotecă tu salonlu?
5. Desi ari scări tu salonlu?

IV. Ăngrăpsea carti a sotslu a tău tu cari dai descripsii a udălu a tău!

V. Adară descripsii a udălui tu cari shidets!

DI CULTURA A ARMĂNJLOR

LIONDARLU SHI SHOARICLU

Liondarlu eara pidipsit shi s-băgă s-discurmă. Ghini ma ti shcurtu chiro durnji. Un shoaric lu vidzu shi ansări pisti el. Liondarlu s-dishtiptă, sh-lu acatsă shoariclu. “Câmpul easti ahăt mari, sh-tini aflash cali pisti truflu a meu? Tsi va s-adari tora, spuni?” –Liondare, mini alutusii multu, tsă pricunoscū shi tsă caftu ljiirtari. Di aoa sh-ma anclo noari s-adar ashitsi. Ună dzuă sh-mini va tsă agiut atsea. A, shi minduea niheam, ti plăcărsescu! Tsi glorie va s-hibă ti un leondar, cara s-vatămă un shoaric?!” Liondarlu arăsi ca s-ciudusea cum poati un shoaric s-lji agiută a unui liondar shi lu silighi fără s-lji adară tsiva.

Dupu andau dzăli liondarlu s-afă tu ună leasă tsi u avea băgată avinătorlji. Liondarlu nu putea s-ascapă shi ahurhi s-aurlă. Shoariclu lu avdză shi cāndu vini, vidzu ca atsel eara liondarlu tsi lu avea silighită. Dină oară lo s-lji agiută, shi cu dintsălji a lui ahurhi s-u măshcă leasa. Ti shcurtu chiro lu ascăpă liondarlu. “Lucri ti ciudii s-fac tu lumea tută!” – dzăsi liondarlu. “Cari poati s-dzăcă ca shi shoariclu poati s-lu ascapă liondarlu di moarti?!”

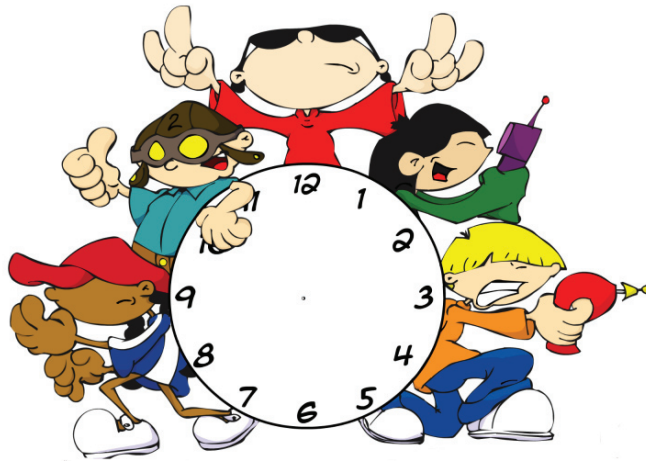
TOPA STURU - veciju joc armănescu ti fumelji

Ma ninti, fumelji adra topă di pătălj shi aduna ploci di chetsări. Ploacili li ardăpsea ună pisti alantă ca culă. Fumelji s-ardăpsea un dupu alantu, largu di cula vără tsintsī metri. Di aclo amina cu topa, ta s-u agudeadscă cula cu ploaci. Cara s-u surpa cula, ploacili s-ardăpsea eara, shi continua alantsă ficiori s-amină pi cula. Cāndu cula va-u agudea, fumelji dzătsea “Bizu”, a cara s-nu u agudea, dzătsea “Bosh”.

M-r Anitsa Brzovsca Zlatevsca

**Pot : să spun tu tsi bănedz!
s-dau descriptsii a casiljei shi a udadzlor!
să-spun functsia a udadzlor!
s-ăntreb catsi suntu udadzli a sotslor a mei!**

- Salut, Aghapi, cum eshtsã?
- Salut, ghini, mea vinj niheam ma aghonja.
- Nicu nica nu easti vinit?
- Nu, nu-easti. Ma ari nica chiro, va-s yinã.
- Căt easti sãhatea?
- Nica trei minuti ti 6 s.

Căt easti sãhatea?

Sãhatea easti ...

Tsi oarã easti?

Oara easti ...

Pãrtsãli di dzua

**hãrghee
prãndzu
seara**

**tahina
dupu
dixearã**

**dimineatsã
prãndzu
noapti**

njazã-noapti

... ma agonja... / ...la chiro ... / ... amãnat...

Numirli

20 -yinghits	21 - unăsprăyinghits
30 -treidzāts	32 - treidzātsāda
40 -paturdzāts	42 - paturdzātsāda
50 - tsindzāts	54 - tsindzātsāpatru
60 - shaidzāts	65 - shaidzātsātsintsi
70 - shaptidzāts	76 - shaptidzātsāshasi
80 - obdzāts	87 - obdzātsāshapti
90 - naudzāts	98 - naudzātsāoptu
100 - unā sutā	101 - unā sutā sh-unā
200 - dau suti	1000 - unā njilji

- Alo, Marie? Anghela easti aoa.
- Salut, Anghela! Tsi-adari?
- Tsiva! Voi s-nergu tu Teatarlu ti ficiori, ari unā piesā mushatā. Vrei s-yinji shi tini?
- Da, voi!
- Yina la shasili sāhatea, va-s nirdzem cu mama a mea.

- Amānash! Shtii cāt easti sāhatea, unā shi giunitati. Ashteptu unā sāhati!
- Ljartā, ma, aveam cias di matematica, shi nā tsānu niheam ma multu.

- Cāt easti oara?
- Oara easti trei sh-tsisprā (cirec).
- Tsisprā ti trei?
- Nu, trei sh-tsisprā (cirec).

I. S-nā agiucām bingo! Dascalu/dascula āndreadzi cartoni cu numeri.

A scularlor lā āmpartā frāndzā cu numeri diferenti. Tradzi cāti un carton shi lu spuni numerlu, a scularlji lu reghistreadzā pi frāndzāli cara s-lu aibā!

II. Tu tetradā āngrāpsea cu sotslu/soatsa un dialog tu cari vā achicāsits pi telefoni ti dutseari tu zoo gārdinā!

Tu practică

I. Mutrea li sãhãtsli shi spuni oara!

II. Leagã li numerli cu tsifri:

Treidzãts	22
Dausprã	78
Dausprãyinghits	12
Shaptidzãtsãoptu	30

III. Apendãsea:

- La cãtili sãhatea ahurheashti protlu cias?
- Cãndu ahurheashti a treilu cias?
- La tsi oarã dipiescu ciasurli luna?
- La cãtili sãhatea tahinima ti scolji njercurea?
- La tsi oara ti badz dixeara, di luna pãnã vinirea?

IV. Discuteadzã cu sotslji pi easti ãntribãri:

- Cari mes eshtsã/ easti faptu tini/sotslu?
- Cari sezonã anualã u vrei nai multu sh-ti tsi ?
- Cari dzãli tu stãmãnã avets nai multi ciasuri?

DI CULTURA A ARMĂNJLOR

TOTNA ESCU LA CHIRO

Tahina la shasi mi scol mini
sh-mi andreg ti la sculii,
ashi fac tuts shculari
pi a mea ilichii.

La shapti sh-giumitati ies mini
ta-s agiungu ghini,
la optu sãhatea intru tu sculii
shi scot cundilji.

Pãnã la dausprã sãhatea
mi aplec pisti cartea,
shi ti prãndzu nergu acasã
dada, mãcarea, pi masã nj-u alasã.

Ti mirindi ljeau cartea
cã anvitsarea mi ashteaptã,
sh-candu dipisescu
li andreg cãrtsãli tsi-nj lipsescu.

Dixeara cãndu yini
soatsa a mea, yini la mini,
s-mutrim un film bun
icã pi compiuter, s-lucram deadun.

Di la optu sãhatea
nji mutrescu sãnãtatea,
mi tindu pi crivatea mari
shi mutrescu televizii cu jari.

Shi la sahatea dzatsi
dada cu dtheaditlu anj fatsi :
Soarli ali dadi s-bagã
shi lishor somnul s-lu tragã.

Zoitsa Mitreva

TINJIA EASTI ANALTSIMI, HAZEA APUSIMI – MASH CU BUNEATSĂ BANA I
LISHUREATSĂ

Mini pot :

s-spun cãt easti sãhatea!
s-achicãsescu texturi ti oara!
s-zburãscu cãt easti oara!

9 SĂRBĂTOAREA TU FAMILIA A MEA

- Mamo, cari dzuã easti azã?
- Azã easti vinirea, 19 di andreu, easti Ayiu Nicola!
- Em, azã easti numa al tati! A mini mamo am numã?
- Da, ama a ta numã easti primuveara, tu meslu mai.
- Desi va u sãrbãturisim dzua di Ayiu Yioryi?
- Cum nu, atumtsea easti numa a ta!

Dzãlili tu stãmãna:

LUNI
MARTSĂ
NJERCURI
GIOI
VINIR
SĂMBĂTĂ
DUMĂNICĂ

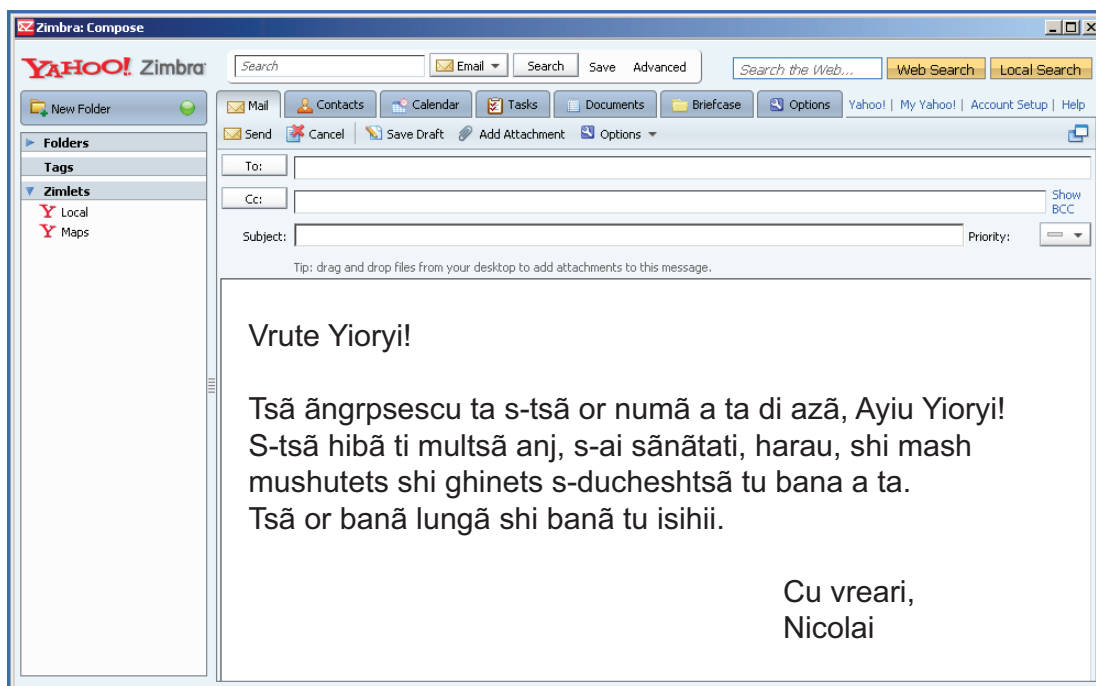
Sezonili anuali:

PRIMUVEARĂ
VEARĂ
TOAMNĂ
YARNĂ

MESHJI TU ANLU

YANAR
SHCURTU
MARTSU
APRIR
MAI
CIARSHAR

LUNAR
AUGUSTU
YIZMĂCIUNJ
XIMEDUR
BRUMAR
ANDREU

- Elena, ază easti numa a ta.
- Da, ază easti 3 di ciarshar, sârbătoarea Ayiu Constantin shi Elena. Nji easti numă shi portu bămboni ta-s vă chirnisescu.
- Tsi mushată dzuă easti a ta numă, Elena!
- Da, ashitsi easti, dzua easti căldăroasă.
- Hărioasă numa!
- Hăristo multu ti urări.

I. Apandăsea cu DA ică NU:

1. Nicolai ângrăpsi mesaj al Yioryi.	DA	NU
2. Cu mesajlu Nicolai uară dzua di nashtiri.	DA	NU
3. Tu mesajlu s-uară sânățati shi harau.	DA	NU
4. Shi Elena ari dzua di numa.	DA	NU
5. Elena ari bămboni tă-s chirnisească.	DA	NU

MA MĂRLI SĂRBĂTORI CRISHTINESHTSĂ

ANLU NĂU
 CĂRCIUNLU
 PASHTILI
 AYIU YIORYI
 STĂ MARIA
 AYIU NICOLA
 AYIU CONSTANTIN SHI ELENA

Tu practică

Primuvara easti naima mushata sezonă anuală.

Multi ori da ploai shi iu s-ti shuts, mash virdeatsă ari.

Câmpul easti amplin cu lilici tu colori diferenti.

Veara easti sezonă di vacantsă, cu analti temperaturi, cu multu soari.

Tu aestă sezonă easti căroari, nă discurmăm pi ninga amari, baltă.

Veara dzua easti nai ma lungă, noaptea easti nai ma shcurtă.

Toamna easti chiro ti priimnari pit muntsă.

Dzălili s-schurteadză, temperaturili suntu cama apusi.

Anjurizma di yimishi shi zărzăvats s-ducheashti di largu.

Frândzăli di ponjli ahurhescu s-cadă, iarba galbineadză.

Yarna easti arătsimi.

Tu atsel chiro temperaturili suntu naima apusi.

Yarna easti arcoari shi ari gljets.

Vintul tsi suflă easti multu aratsi.

Yarna cadu neau.

Dzălili suntu shcurti, noptsăli suntu lundză.

Urări ti sârbătorli:

Nai mushati urări ti numa!
S-tsă hibă ti multsă anj dzua di ază,
sănătati shi harau!
Ghinets tu bana a ta!
Tsă pitrec urări dit inima!

I. Spuni desi frazili suntu corecti ică alutusiti:

1. Primuvara da multu ploai.
2. Veara easti sezonă cu apusi temperaturi.
3. Toama cad frândzăli di pi ponj.
4. Yarna easti căroari.
5. Yarna, fumeili s-gioci pi neaua.

II. Apandăsea pi aesti ântribări:

1. Tu cari sezonă nai ma multu da ploai?
2. Cându s-ducheashti anjurizma di yimishi shi zărzăvats?
3. Cându nirdzem la discurmari?
4. Tu cari sezonă temperaturili suntu nai ma apusi?

DI CULTURA A ARMĂNJLOR

DI LA SHAPTI PĂNĂ LA OPTUSPRĂYINGHITS DI ANJ

Ma ninti sã shtea cari lucru easti bãrbatescu shi cari lucru eastu muljurescu. Ficiorlji eara ti nafoara, a featili ti âncasã. Tu atsel chiro, ficiorlji shi featili, lã avea multu tinjii a pãrintsãlor shi eara prãxits s-nu lã toarnã nitsi un zbor a pãrintsãlor.

Ficiorlji di la 7 anji ahurhea s-ducã cu papãnjlji pi la oi, la mândzãri, a featili armãnea cu babili acasã. Di la 7 anji, ficiorlji s-acãtsa cãti niheamãdã shi di lucru. Atsea lã eara cã sculii, cã sculii atumtsea nu avea.

Yarna, ficiorlji , deadun cu papãnjlji, hãrnea njelji shi arnea mândzãrli.

Vearea deapoia, cãndu muldzea oili, ficiorlji didea tu cutar. Atsel lucru lu avea tahinãrli shi serli, a dzua nu avea lucru shi s-agiuca pi patãmã icã sirinji. Atsel lucru shi atsea sculii lã eara pana di 10-12 di anji, di candu ahurhea s-lji pitreacã singuri picurari pi la chihãljeats. Pi la chihãljats, vara s-dutsea ca raftu, vãrã pi la oi - ca picurar, shi vara pi la calji - ca cãljaru. Pãrintsãlji s-pãzãrãpsea cu chihaelu, a pãzãrãpsearea eara ti giunitati di an pãnã di un an.

Un ficiuric di 12 di anj, putea s-tsãnã pãnã di unã sutã di capiti oi, ficior di 18 di anj, putea s-pascã cupii pãnã di 500 di oi, a ti unã njilji di capiti oi, lipsea doi picurari di 18 icã 20 di anj. La atselj anj, ficiorlji lji pitritsea shi armatuladz, ma mamultsã shi lji scundea, ta-s nu lji ia tu armatã.

Di la 7 anj, shi a featilor lã didea cãti niheamãdã lucru. Li pitritsea ti apã, arnea, spila cãti vãrã vasi. Di la atselji anj, featili ahurhea s-ânveatsã s-ampilteascã. Babili eara atseali tsi li ânvitsa featili ta s-ampilteascã. Featili prota ampiltea zunitsã. Protã ampilita zunitsã , babili u ardea ân foc ta s-ampiltea featili cama multu. Deapoia ahurhea s-ampilteascã pãrpodz, a di 10-12 di anj ahurhea s-ampilteascã shi faneli (shi muljureshtsã, shi bãrbateshtsã) ti cari eara lipsita.

La atselji anj, featili ahurhea cu nicuchireshtsã lucri: sã-scarminã lãnã, s-u tragã ta-s toarcã babili shi dadili, cã featili eara nica njits ti turtseari.

Nica di la 10 anj, feata sã-scula tahinima, aprindea foclu, bãga s-adarã prandzu, vãrã oara shi pitã adra, frimta shi cãti vãrã turtã, cã avea oaminj tricuts. Featili avea mari tinjii a pãrintsãlor. Cãndu yinea pãrintsãlji di nafoarã, tinirlji tuts cari eara ân casã, sã-scula amproshtsã, ta-s sheadã pãrintili. Feata di la 15 di anji, lji la cicioarli a pãrinitli, cãndu el s-turna dixeara.

Di la 12 di anji, featili ahurhea s-toarca usturã cu furcã. Di cara turtsea, dadili shi babili urdza shi li bãga featili s-tsasã iambuli, shiacuri, bătãnji, capitãnji, spãrgani.

Di atsea tsi featili turtsea shi tsi tsãsea, pãrintsãlji lã adra doarã. Di bătãnji lã adra fusti. Di la 18 di anji featili eara agiumti shi ti mãrtari, ma vãrã oara featili li mãrta shi cama njits, ta-s acatsã vãrã casã cama avutã. Featili nu sã shtea cu ficiorlji shi ti atsea, iu vã li mãrta pãrintsãlji, aclo s-dutsea.

A ficiorlji lji ânsura di la 18 pãnã di 30 di anj, vãrã cama agonja, vãrã shi cama amãnat.

Zoitsa Mitreva

Pot :

**s-spun urãri ti sãrbãtori familiari!
s-li spun dzãlili, meshlji shi sezonili anuali!
s-discutedz ti vãrã sãrbãtoari!
s-zburãscu ti sezonili anuali!**

Tsi mindueshtsă, di pi titlul, ti tsi sã-zburashti tu aestu dialog!

A: - Aidi s-adrãm unã sirprizã ti dascala!

B: - Cãndu va s-intrã, tuts deadun s-lji urãm Patronatlu a sculiiljei.

C: - Ma, sãrbãtoarea nu easti azã!

A: - Shtiu ca nu easti, ma mãni noari s-yinim la sculii. Him liberi!

NICO : - Tini, tsi va s-adari mãni?

MIHA : - Ti mãni am plan. Mi scol la sãhatea 9.00, sh-dupu atsea mi ãndreg ti fudbal. Dupu prãndzu nergu la sotslu s-ascultãm muzicã icã s-mutrim vãrã nãu film. A tini tsi ai tu plan ti mãni?

NICO: - Mini voi s-mi priimnu tu parcu. Dixeara escu acasã, poati s-ascultu muzicã.

Ti multsã anj Patronatlu a sculiiljei!

Cu harau dzua di Patronatlu!

Hãrios Patronat!

Tinjisits coleganj, tinjisits dascalji!

Cu ucazi a Dzuâljei di azã, Patronatlu a sculiiljei a voastră, vã pitritsem urãri, cu vreami s-avets nica ma mari suxes tu lucurlu a vostru, shi nica ma buni rezultati cu scularlji a voshtsrã. Pi planlu di shtintsã s-spunets mãri rezultati shi s-amintats nica multi alti premii.

Cu tinjii,
director a sculiiljei
»Nicola Carev »
Costa Shteriov

Vruts sculari a noashtsrã!

S-vã hibã hãrios Patronatlu a sculiiljei a noastrã shi a voastră. Dzua di azã s-u tritsets cu harau. Cu dignitati s-u purtats numa a sculiiljei tu cari ânvisats, tu cari amintats shteari, tu cari li tritsets nai mushatili dzãli di bana a voastră.

Cu vreami,
dascalji a voshtsrã

Situacii:

Cu harau s-hibã dzua di Patronatlu a sculiiljei.
Dupu prãndzu ari spectacul.
Programa easti avutã, cu referat ti sculia, cu cãntits, poezii.
Easti prividzutã shi shcurtã piesã ti fumelji.
Nai ma tinirlji sculari ândreg unã sirprizã.
Oaspistlji cu harau ashteaptã s-u veadã aestã programã.

Mani him liberi. Nu avem ti ânvisari.
Vrem s-na adunãm la Costa.
Va nã agiucãm pi compiueter. Cu noi yini shi dascalu a nostru.
Cu el nirdzem s-mutrim piesã di teatru.
Dupu prãndzu nã adunãm tu un cafine.

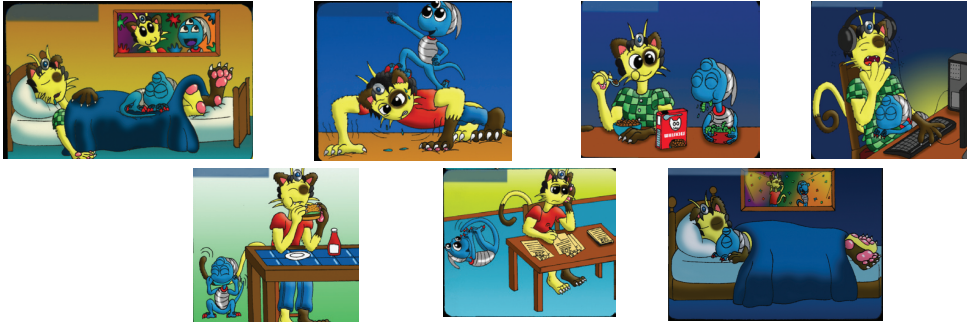
I. Spuni cum u-trets tini dzua di Patronatlu a sculiiljei a voastră!

II. Tsi programã ândridzets voi ti Patronatlu a vostru!

Tu practică

I. Mutrea li desenili/cadurli shi spuni cum u trets aestă dzuă libera:

Ază easti dzua di Patronat a sculiiljei tu cari ānvets. Ti atsea nu nergu la sculii. Dzua tută escu liber. Nji adar plan cum s-u trec dzua tută...

- 10.44 - Mi scol, mi āndreg shi adar ghimnastică!
- 09.30 - Gustu shi mi āndreg s-nergu la sotslu s-na agiucam pi compiuter.
- 12.00 - Escu la sotslu.- Ti prāndzu escu acasă.
- 02.00 - Dupu prāndzu āngrāpsescu raportu ti Patronatlu, ascultu muzică shi la sāhatea nau mi āndreg ti durnjeari.

II. Dghivāsea li aesti mesaji shi spuni cari urari cu cari apandāsi corespondeadzā:

Tinisite directore!

Tu aestă mushatā dzuā, cāndu sārbāturisits Patronatlu a sculiiljei a voastră, va pitrec urāri shi anclināciunj, cu vreari, renomelu a sculiiljei shi tu yinitor s-lu tsānets pi analtu nivel, ashu cum eara sh-pānā tora. Rezultatili a sculiiljei, zburāscu shi ti rezultatili a voastri.

Cu mari respectu,
Director Halcia Barba

Salut Yiani!

Hārios Patronat! Cum eshtsā azā? Ti āndredz ti programa? Pistipsescu ca va tsā trets mushat, deadun cu sotslji a tāj. Tsā or mushatā dzuā, āmplinā cu harau!

Anclinaciunj,
Nico

Salut Nico!

Haristo ti urārli ti Patronatlu. Mi hārsish multu cu cartea tsi nju pitricush. Cu mari mirachi mi andreg ti programa di azā. Yina sh-tini! Multu voi s-ti ved!

Cu vreari,
Yiani

Tinjisit colega a meu!

Hāristo multu ti urārli a voastri ti Patronatlu a sculiiljei a noastra. Mi hārsii multu cāndu u dghivāsii cartea di la voi. Va mi hārsescu nica ma multu cara s-aflats chiro, s-yinits, shi deadun s-lu sārbāturisim Patronatlu a sculiiljei.

Cu idghul respectu,
Director Yioryi Crangu

III. Āngrāpsea unā urari ti Dzua di Patronatlu a sotslui a tāu!

DI CULTURA A ARMĂNJLOR

LUPLU SHI LIONDARLU

Luplu arichi un njel di vārã cupii di oi shi s-dusi niheam ma largu di picurarlji shi di cãnjlji, ta s-lu mãcã njelu pi arãhati.

Lu strãvãsi liondarlu shi lju lo njelu.

Luplu shidea nanaparti, lu mutrea shi lji dzãsi:

“Nu ai andreptu s-nju lu ljeai njelu. Noari s-tsã hibã nostim!”

Di aclo, liondarlu cu arãdeari lji apandãsi:

“Cum de nu! Vrei s-dzãts ca tini aveai andreptu s-lu ljeai njelu di cupia di oi, icã vārã sots tsã lu deadi ca durutinã?”

Apandãsea:

1. Cari lo un njel dit cupii di oi?
2. Tsi lji lo liondarlu a luplui?
3. Titsi ashî lji apandãsi liondarlu a luplui?

BEALI – vecļu joc armãnescu ti fumelji

Aestu joc lu giuca featili pi idghea ilichii. Cafî unã di featili, singurã lu agiuca aestu joc. Gioclu s-agiuca cu tsintsi chetritseali.

1. S-arucã chitritsealili ãmpadi. S-ljea unã chitritseau shi s-amina ãnsus, shi ti atsel chiro, unã cãti unã, li aduna di ãn padi shi alanti chitritseali sh-li bãga nanaparti.
2. S-arucã chitritsealili ãmpadi. S-ljea unã chitritsaeu shi s-amina ãnsus, shi ti atsel chiro s-aduna alanti chitritseali dau cãti dau.
3. S-arucã chitritsealili ãmpadi. S-ljea unã chitritseau shi s-amina ãnsus, shi ti atsel chiro s-aduna prota unã chitritseau , sh-diapoa s-aduna alanti trei chitritseali.
4. S-arucã chitritsealili ãmpadi. S-ljea unã chitritseau shi s-amina ãnsus, shi ti atsel chiro alanti chitritsealili unã cãtã unã s-trec tu guva cari s-adarã cu alantã mãnã. Tu soni s-arucã unã chitritseau ãn sus, shi ti atsel chiro alanti chitritsealili s-aduna cu unã loari.
5. S-arucã chitritsealili ãmpadi. S-ljea unã chetritseau shi s-amina ãnsus, shi ti atsel chiro alanti chitritsealili unã cãti unã s-trec pit puntea tsi s-adar cu alantã mãnã.

Tu soni, cara s-li aduna tuti chitritseali, feata dzãtsea Bizu, a cara s-alutusea, dzãtsea Bosh. Tu aestu joc pi prot loc eara atsea featã, cari prota shi fãrã alatusi, va li aduna tuti chitritseali.

M-r Anitsa Brzovsca Zlatevsca

**Pot : sã-zburãscu ti sãrbãtorli tu sculia!
s-ãngrpsescu carti cu urãri ti sãrbãtorli tu sculia!
sã-spun cum lu trec chirolu liber!**

I. Completează li frazili:

1. Martin ari un mari albu _____ cari alatră multu.
2. _____ măcă peshtsã shi s-bagã pi fotelju.
3. Mutrea! _____ li măcă baba cu Cãciulitsa aroshi.
4. _____ cântã tahinima tu ubor shi lji dishteaptã tuts.

II. Ângrãpsea li zboarãli tsi suntu opozit di aesti zboarã:

1. mari ubor	1. _____ ubor
2. largu apartamentu	2. _____ apartamentu
3. lungu udã	3. _____ udã
4. lunjinis udã	4. _____ udã
5. analtã casã	5. _____ casã

III. Completează li frazili cu aesti zboarã: amãnai, sãhatea, oara, treisprãyinghits, njadzã-noapti:

1. La _____ 8.30 nergu la lucru.
2. Ti ashtiptai pãnã amãnat, tu _____.
3. Cãt easti _____ ?
4. Ljeartã ca _____ niheam.
5. Mini am _____ di baloni.

IV. Leagã li frazili cu sezonili anuali:

1. Azã easti multu cãroari.	toamna
2. Tu meslu aprir deadi multu ploai.	yarna
3. Ficiorlji s-agioacã pi neau.	veara
4. Yimishili suntu coapti.	primuveara

V. Ângrãpsea unã urari niformalã ti Patronat:

Ângrãpsea shi apandãsi niformalã:

SHCURTI
PIRMIFI
SHI
PERSOANI
IMPORTANTI
DI CULTURA A
ARMĂNJLOR

CUNUSCUTI PIRMIFI TI FUMELJI

LIONDARLU SHI VULPEA

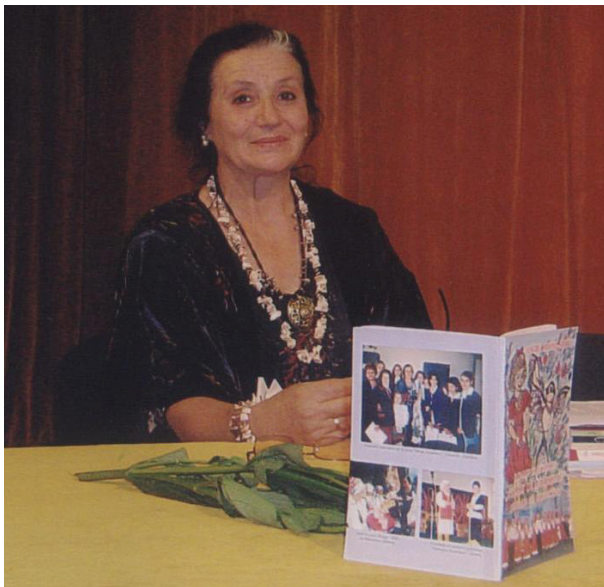
Liondarlu aushi shi nu putea cu a lui silă shi agunji s-acatsă priciuri shi sh-află măcari. Lungu chiro minduea tsi va s-facă cu el cându dip va s-aushească. Lji vini tu minti ca atsea tsi nu s-poati cu silă, s-poati cu minti. S-adră ca easti lăndzid, intră tu a lui pishtireauă shi s-băgă. Tuts avdzără ca liondarlu di cari tuts s-aspărea easti lăndzid shi nica niheam va s-moară. Multi di priciurli nu ashtipta, ma dină oară s-dutsea la el, taha vor s-lu veadă ca easti lăndzid. Ma cari cum inea, liondarlu lu arichea shi lu măca. Tu soni vini sh-ună vulpi, cari di la ushea lu antriba: Cum eshtsă, lale?” – “Nu escu bun, vruta a mea hilje, ina di cama aproapea s-mi vedz!” –Ljeartă lale, nu am chiro, mash tricui pi shcurtu ta s-ti ved!” – dzăsi vulpea. – Ma, shi nu voi, caved, multsă viniră s-ti veadă, ma cana nu s-turnă până tora!”

LUPLU SHI CALU

Un lup vidzu multu mushat cal cum pashti. Vrea s-lu măcă, ma lji eara frică s-nu lji fugă ică s-nu lju poată. Ti atsea s-mindui cu ghini s-lji si aproachi. Prota lu antribă ti sănătatea. Calu duchi tsi va luplu di el shi ti atsea vrea s-lji toarnă cu nibună. Lji dzăsi ca easti ghini cu sănătatea, ma pi unlu cicior di napoi ari penură shi multu lu doari. “Atsea easti nai ma lishor, ina, penura va tsu scot cu dintsălji a meali”. Calu dănăsi sh-lu mută ciciorlu di napoi. Cându lji si apruche luplu, cu ciciorlu lu agudi shi lji frămsi tuti dintsă a luplui. Luplu armasi fără zboară shi sh-minduea: “Până tora arădeai, ama aestă aradă alutusish”.

VULPEA SHI CORBUL

Corbul shidea pi vără lumachi di pom. Află vără cumată di carni shi u-tsănea tu dintăna. Vulpea u-duchi carnea, vini sum pomlu shi ahurhi s-lu alavdă corbul: “Dumidzalim, tsi mushat pulji! Tsi mushati peani ari! Nica cara s-aibă shi mushată boatsi ti căntari, di el ma bun pulji noari s-aibă tu lumea tută!” cându u avdză atsea, corbul u-dishclisi dintăna shi ahurhi taha s-căntă. Tu atsel momentu carnea lji cădzu anpadi. Vulpea u-lo carnea, u-măcă shi ahurhi s-lji arădă a corbului: “E, corbe a meu, ai di tuti, ma minti nu ai!”

Vanghea Mihanj Steryiu s-amintă pi 10 di brumar, anlu 1950 tu hoara Dolean, tu Machidunii. Easti scriitoare cu renume, cānuscūtă poetesă Armână, traducătoare, picturitsă, compozitoare. Poezii ahurhi s-angrpsească nica di la anlu 1963. Easti autor, cu pisti 40 di publicati cārtsă ti mări shi njits dghivāsitori, eseuri, dramii, piesi, romani, aforizmi shi multi alti. Easti protlu redactor shi realizator a fimiridzor: “Armână Machedonă”, “Armānj Machedunits”, shi fimirida ti ficiorits “Lānduricā”.

Vanghea Mihanj Steryiu easti fundator shi prota prezidentă a Sutsatāljei a muljerlor Armāni dit Machidunii, fundator shi prezidentă actuală a Sutsatāljei a scriitorlor shi a artishtsālor Armānj dit Machidunii, anlu 2000 u organiză nai ma marea manifestatsii culturală armănească: “Dzālili a culturāljei armănească”.

Pi cāmpul di limba shi literatura armănească, Vanghea Mihanj Steryiu ari loatā parti la multi manifestatsii internatsionali: Americhii, Frantsii, Italii, Romānia, Sārbia, Vārgāria, Albanii, Gārtsii, Ungaria, Moldavia, Rusii, shi tu multi alti stati iu s-prezentă cu operili a ljei pi limba di dadă, limba armănească.

Ti lucurlu pi cāmpul a literaturāljei, pānă la anlu 2008 ari amintatā pisti 27 di premii internatsionali anamisea di cari nai ma importanti suntu: premia “Mutritlu a poetslor” ti nai ma bun esei la simpoziulu “Poetslji, poezia shi chirolu a lor”, Galatsii, tu Romānii, “Mihail Eminescu”, Chishinau-Moldavia, premii ti nai ma bunā carti “Oclju a suflitlui”, Trgovishte-Romānii, laureatā la Festivalu internatsional di poezii “Lucian Blaga”, Cluj Napoca-Romānii, shi multi alti premii din lumi shi dit Machiduni.

Easti membră tu multi asotsiatsii di cultură pit lumea tutā cum shi membră di tinjii tu Marea shi analta asotsiatsii ti cultură “Masion Naaman Culture di Liban, iu anlu 2008 u amintă analta premii ti Tinjii shi complet operi”.

Ari durusitā pisti 10 000 di cārtsă pi la sculiurli tu Machidunii, gārdinitsili, bibliotechili, Academii din lumi, Institutsii ti fumelji, casi di edituri, oaspits Armānj shi tu multi alti locuri.

Cu a ljei lucru pi cāmpul di limba shi literatura armănească, scriitoara Vanghea Mihanj Steryiu deadi mari contributsii ti afirmari, promovari, niintari, developari shi tsāneari tu bană a limbāljei armănească.

AH, ATSEA NEAU

Ah, atsea neauã!
Ah, atsea neauã!
Peturi tsi arucã
Fãrinã tsi äntsearnã
Va s-aducã yiarnã.

Äntsearnã shi algheashti
Cãljuri anvãleashti
Njits fidãnj verdzã
Tu albi stranji li alãxeashti.

Ah, atsea neauã!
Ah, atsea neauã!
Albã arucutoasã,
Mãnjlj nã angleatsã
Peturi nã arucã ãn fatsã.

Ah, atsea neauã!
Ah, atsea neauã!

DZUA DI NÄTARI

Azã nj-dzua di nätari
ambãreatsã, ambãreatsã!
Aestã dzuã mushuteatsã
anjliji nji-ansimneadzã.

Azã nj-dzua di nätari,
ambãreatsã, ambãreatsã!
Ai, ti banã s-cãntãm
tortã va s-mãcãm.

Azã nj-dzua di nätari
ambãreatsã sots shi soatsã!
Dzua di azã ca lilici
harau-i tsi anghilici.

Ambãreatsã! Ambãreatsã!
Bana i hari sh-mushuteatsã.

EX, TOJ TOMHE
EH, ATSEL TOSHE

*Muzicã: Ljupco MIRCOSKI
TEXT: VãNCHETA MãnJLJLOVA - INTERJOVA*

Ex toj To me, ex toj To me!
Eh atsel To-she, eh atsel To-she

De-nes sto-ii nar bo-ko me, sto-ii tr-ka ka-ro
A zã sta è-ara-tu cho-shi S-tã r-she ca-uvã

tr-cha a co khh-ia ne-mã ip-cha?
tre-seã a cu cep-teã no-dre sh-cha

zon-to ta-ka, hito ce cu-qi, hi hi-ri-ri hoh-to nar-my
te-tsi a-shi, tsi-s-uh-zi Map-ku tsi-va lj-uvã

dy-uh hito to te-ia ja ce ny-ti-ii
du-si shi lu ba-ga s-niv-ri-seas-ca

fa-sã anca-ri ta s-dã-va-ri!
ja ce ka-ia, ja ce kpy-ti-ii!
cu tsi-va s-uv-ach-ã shãs-ca!

To-me, To-me, gla-bo praz-na To-me,
To-she, To-she cap-ku qui r To-she

18

EX, TOJ TOMHE

Ex, toj Tomhe. Ex toj Tomhe
denes sihoi yak vo kosh,
sihoi shaka kako sheska
a so kniga nema vrska.

Zoihoi shaka, shio se sluchi
v'glava nezhio yak mu buchi,
shio zo shera ga se luyi,
ga se kara ga se kruyi.

Toshe, Toshie glavo yrazna,
Toshie, Toshie yak li kazna,
arzhemio e chudna reka
brzo shche ne she cheka.

Toshe, Toshie yak li kazna.
Toshie, Toshie glavo yrazna.

19

Dina Cuvata

easti parti di naua gheratsii di scriitori Armănj. Pi ninga atsea, easti cānuscut shi ca poet, folclorist, lexicograf shi publitsistu, cum shi traducator pi limba armănească, machidunească shi romănească. Easti faptu anlu 1952, tu hoara Dobroshani. Dipisi Liceulu tu cāsăbălu Shtip, a la anlu 1978 dipisi Facultati ti Economii la Univerzitatea di Scopia. Eara studentu shi la Facultatea ti filozofii-Catedra ti studii clasitsi (limba latină), a la Facultatea ti filologhii “Blaje Coneschi”- Catedra ti romănistică, li dipisi studiili pi limba romănească.

A lui poezii shi prozi suntu publicati tu revistili:

“Tră Armănami” di Parijlji, “Zborlu a nostru” di Fraiburg-Ghermanii, “Fenix” di Scopia, “Fratsia” shi “Farsharotlu” dit Albanii, “Deshteptarea” dit Romăonii.

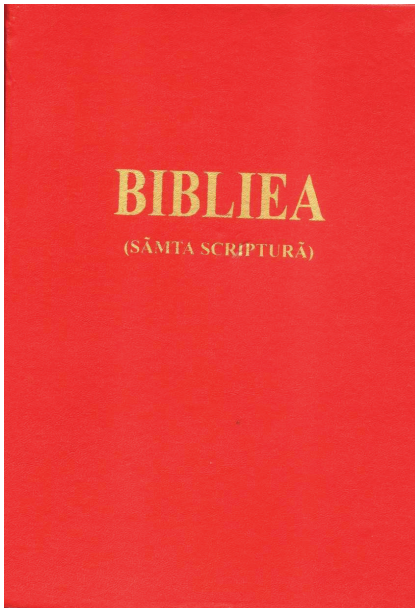
La anlu 1985, Bucureshti, publică adunati poezii di folclorlu armănescu.

Idghul an, Editura Cartea Aromână dit Americhii, lji publică prota carti sum titlul “Zghig di moarti”, a dupu atsea, Dina Cuvata edită nica multi alti cārtsă: “Sărmănitsă”, “Abetsedarlu armănescu”, Scumpă-i dada”, “Voi Armănj Machidunits”, “Picurarlu di Pindu”, “Dictsionar armănescu-machidunescu shi Dictsionar machidunescu-armănescu”, ari angrăpsită Antologhii shi multi alti cārtsă. Poeziili a lui suntu tradusi shi editati pi limba machiduneasca, frantsuzeasca, italicheasca shi romăneasca. Temili dominanti tu a lui poezii suntu: adutseari aminti ti bana di ma ninti, dorlu cătră fara armănească, limba di dadă-limba armănească. Ca traducator, Dina Cuvata ari tradusă ma multi cārtsă: “Monolog machidunescu”, “Moscopolea”, “Hram, eara hram”, “Armănjli tu contextul balcanic”, Dimăndarea părintească”, “Mirmintsă fără crutsi”, shi multi alti cārtsă.

Ti tradutsirea a cartiljei “Harjij Albi” di Cocio Ratsin, anlu 1989 u amintă premia “Peana di malămă”, dată ti nai ma bună tradutsiri di atsel an. Ti opuslu tut tu sfera di literatura, Dina Cuvata easti prot cari anlu 1997 u amintă premia “Teohar Mihadash” di Fondatsia ti cultura a Armănjlor – “Andrei Shaguna” dit Romăonii.

Dina Cuvata partitsipa la trei Congresi internatsionali ti Armănjli, organizati di ULCA di Fraiburg-Ghermanii, shi easti fundator a mamulti sutsăts shi revisti armăneshtsă.

Lucrează ca jurnalistu tu Redactsia armănească di la Radiolu machidunescu, a easti shi redactor la fimirida “Grailu armănescu”. Ca prezidentu a Uniiljei ti cultură a Armănjlor dit Macheidunii, ari organizată patru Simpozioni shtiintsifitsi ti istoria shi limba armănească. Cuvata easti membru la Sutsata a scriitorlor dit Machidunii, membru di tinjii la Asotsiatsia a scriitorlor dit Rumanii, ma anamisea di Armănjli va s-armănă tu minti dupu tradutsirea a “Bibliiljei” pi limba armănească.

MUSHATA ARMĂNĂ

Vruta-a mea, Armână mshată,
Nu am vidzută ca tini feată,
Suptsărencă, analtă ca fidană,
Ascuturată-a mea daileană!

Slabă, traptă tu nel s-trets,
Hrisuseshtsă loclu cându trets,
Cu-a ta imnată ca di gărgărici,
Sh-perlu neali tsi mshatu-nghilici..

Prosuplu largu ca ghilia curat,
Cundiljata-ts nari-l fatsi mshat,
Stri oclji-ts găitănati sufrântseali,
Ca masini doi oclji, ca dau steali...

Dauli budză, suptsări sh-dultsi,
Tsi treambură cându căntsă,
Boatsi mshată – cântic di birbilj,
Cum s-u scriu cu-a meu cundilj?!

BLĂSTEMLU-A MUNTSĂLOR

Muntsă-analtsă cu iarbă veardi
Cătse ahtari blăstem vā deadit:
Armănjli totna s-hibă fărā oi,
Shi s-nu s-toarnă putes la voi?!

Di primveara-a mea până tu toamna
Fântânji-a voasti va sã zvoamă,
Apa va s-treacă cali lungă,
Până la Armănjli ta s-agiungă.

Căljurli tuti s-chirură,
Amurliji pādinjli umplură...
Feci nã oară s-vin s-vă ved –
Nu-aveam cali pri iu s-trec...

Atseali locări nu suntu-agărshiti,
Armănjli ma li-aduc aminti...
Călivili cari shtii că sta:
Eara psefti că mljerli li-adra?!

KIRA IORGOVEANU-MANTSU easti amintatã pi 22 di yizmãciunj, anlu 1948, tu hoara Bashcoi, Dobrugia, tu Romãnii. Easti cãnãscutã poetesã armãneascã, di pãrintsã Armãnj, di partea a fendu-sui dit Vãrgãrii, di partea a mama-sai dit Gãrtsii (Cavala). Tu Romãnii vinirã s-bãneadzã la anlu 1928.

La anlu 1971, dipisi Facultati ti filologhii la Univerzitatea di Bucureshti, limba rumuneascã shi limba frantsuzeascã. Ti shcurtu chiro ahurhi s-lucreadzã ca redactoarã la Editura Minerva di Bucureshti, tut pãnã la anlu 1986. Atsel an, la Protlu cursu ti Limba shi literatura armaneascã, tu organizatsii a Univerzitatiljei di Fraiburg, s-cunuscu cu Yiani Mantsu, shi di atumtsea bãneadzã Ghermanii.

Di la anlu 1986 pãnã la anlu 2007, eara secretar cultural la Uniunea ti limba shi cultura a Armãnjlor (ULCA) di Fraiburg, a tu idghu chiro eara shi redactoarã la revista "Zborlu armãnescu". Tu atsel chiro, partitsipã shi la multi Congresi a minoritãtslor dit Europa, deadi mari agiutor ti organizari 5 congressi internatsionali shi trei cursuri ti limba shi cultura armãneascã cari s-tsãnurã Ghermanii. La anlu 1997, d-na Kira Iorgoveanu-Mantsu, cu a ljei angajman deadi mari contributsii ti aprucheari a documentului "Recomandari 1333" di parti a Consiliulu ali Europa di Strazburg, documentu cu cari s-garanteadzã andrepturli fundamentali a Armãnjlor tu tuti stati iu ari ma mari contsentratsii di Armãnj.

Di la anlu 1994 lucreadzã Frankfurt, la compania olandezã "SWETS".

Poetesa Kira Iorgoveanu Mantsu, easti cãnãscutã poetesã armãneascã, nu mash anamisea di Armãnjli, ma shi ma largu. Pãnã tora ari editatã ma multi cãrtsã, anamisea di cari suntu: Steaua di dor, Mihai Eminescu-Poezii, Antologhii di poezii populari armãneshtsã, Lumachea di masinu, Pirmiiti di sum aumba cupacilui, Ahapsi lingvisticã, Noi poetslji a populilor njits-Antologhii bilingvalã (poezii pi armãneashti shi frantsuzeshti), shi multi alti cãrtsã.

Cu aljei stil ahorghea, cari s-aleadzi di tuti alanti, cu poeziili amplini cu emotsii, angrpsiti cu mirachi shi vreami cãtrã fara armãneascã, Kira Iorgoveanu Mantsu alãsã ahãndos semnu tu poezia armãneascã contemporanã. Easti cãnãscutã ca poetesã, scriitoarã, criticar literar, cari cu inimã dishclisã, dit suflit da urnimii a tutulor poets armãneshtsã cari ahurhescu s-angrpseascã pi a lor limbã di dadã, limba armãneascã. Cu lucurlu a ljei, tu migdani scoasi multi nali numi armãneshtsã, cãnãscuts poets Armãnj di Balcanlu tut shi ma largu.

La anlu 1986/1987, la Protlu shi la Doilu Cursu ti limba armãneascã, Fraiuburg shi Bon, ninti di vãrã 30 di studentsã Armãnj di Balcanlu tut, dau stãmãnj tsãnu cursu ti limba shi literatura armãneascã. La Tsentrul European ti Studii Armãneshtsã, Fraiburg, doi anj tsãnu cursuri ti limba, cultura shi literatura armãneascã. Tu 20-li anj dit soni angrpseashti articuli ti tuti revisti armãneshtsã.

STEAUA CHIRUTĂ

N-asprăndimu tu tută lumea
Steaua noastă, ta s-ti-aflămu
N-ampărtsămu di soie shi-locuri
Sh-făr' di tini nă turnămu!

Cara s-armăneamu-n hoară
Naca njilă va-ts ftseai
Sh-pisti noi, tselji fără steauă,
Naca va s-anyiliceai?

Di cătu ti căftămu ma multu,
Steauă, lunjina ts-u cheri,
Di-agiumsimu ta s-nă hărsimu
Cu lunjina di la tseri!

Nu va ti-aflămu vărnoară
Până nu va s-anvitsămu
Că steaua easti tu noi:
Mashi aradzăli s-li adnămu!

STEAUA PĂPÂNJLORU

Nu potu s-chargeă păpânjilji
Sh-părintsălji - canăoară!
Armănu tu bana noastă,
Tu căntitsi, tu zboară!

Di njilji di anji nă limbă
Nu cheari ca nă apă,
Când' adză lumea tută
Zărtsina shi-u dizgroapă!

Di potu aesti zboară
Tu carti s-li-nyrăpsescu
Easti că tuts păpânjilji
Ditu groapă mi mutrescu!

Că v-azburăscu tora
Sh-mi-acăchisits putets
Easti că hiu ligată
Di voi - di multi ets!

ELENA GHEORGHE

Cănăscuta cântătoare a cânticului armănescu, Elena Gheorghe dit Bucureshti, României, (di tată Armână), easti faptă pi 30 di alunar, anlu 1985. Pi stsenă, ti prota oară inshi cându umplu trei anj, deadun cu aljei mamă. Cându s-dutsea tu clasa tsintsi, s-angrpsi la Palata Natsională a Ficioritslor, iu loa lectsii di canto, a dupu atsea eara solistă la Tsercljul Aromania, cu cari ari loată parti la ma multi concursi, shi s-dutsea pi turnei pit vāsiliaa tută.

Pi 16 di anj, ca nai ma tiniră cântătoare partitsipă la festivalu Mamaia, cu cânticlu „Dau bana a mea”. La liceulu di muzică „Dini Lipati” studieadză ti actrisă shi canto clasic.

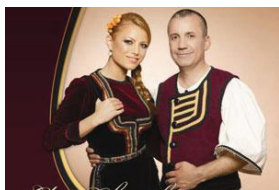
Di la anlu 2003 easti solistă a grupăljei „Mandinga”. Idghul an lu publică protlu album cu grupa Mandinga”, cunoscut sum numa „De corazon”. Ari partitsipată la festivalu internatsional ti muzică lishoară „Tserbul di

malămă” - Brashov, a anlu 2005 lu amintă loclu 4 la semifinala ti Eurovizii, cu cânticlu „Soarli a mel”. Meslu ciarshar, anlu 2006 lu scoati protlu album di aljei solo carieră sum numa „Boatsea a ta”. Dupu atsea li publică shi albumili: „Soarli a mel”, „Lilicea a vreariljei”, „Ti voi multu”, shi alti. Ti shcurtu chiro dishclidi shi aljei sculii ti dansu, cunoscut sum numa „Pasitos”. Ari reghistrată video clipuri ti cântitsli: „Boatsea a ta”, „Soarli a mel”, „Oclji a tăi cafilii”, „Ti voi Multu”, „Până tu steali”, shi multi alti.

Anlu 2009 eara reprezentantu ali României la Eurovizia di Moscva, cu cânticlu „Featili di tu Balcan”, cântic cari ti shcurtu chiro s-featsi mari hit nu mash tu României, ma shi ma largu.

Ca cântătoare cu aleaptă boatsi, Elena Gheorghe, amintă mulți premii, anamisea di cari: premia Radio românia Actualitâts, ti nai ma bunã interpretari ti anlu 2006, premia Romanian Top Hit – Music Awards 2007 ti nai ma bun cântic a anlu 2007, prota premii la Eurovizia dit Românie anlu 2009, premia „Ploacea di malămă, trofei „Ursică di malămă”, trofei tu sectsiunea di folclor, ti CD-lu cu muzică armănească di la Ovidiu Lipan Tsăndărică.

Tumeslu martsu, anlu 2009, Costantsa, Românie, la cãnuscuta manifestatsii „Gala a premiilor” tu organizatsii a fondatsiiljei „Bana armănească” lji si duruseshti premia „Om a anlui” ti contributsia tsi u-da ti promovari shi afirmari a cântitslor armăneshtsă, ti tsăneari tu bană a adetslor, a limbăljei shi a cântitslor armăneshtsă.

Cariera a tinirăljei cântătoare Elena Gheorghe lji easti multu importantă, ma dupu zboarăli a ljei, pi prot loc, totna lji easti familia.

VOCABULAR

1 DI IU YINJ? CARI ESHTSĂ?

băneadză	живее	apandăsi	одговор
zburashti	зборува	limbă	јазик
prezenteadză	претставува	căsăbă	град
Arbines	Албанец	salut	здраво
Vărgării	Бугарија	stat	држава
yini	доаѓа	tora	сега
numă	име	ilichii	возраст
paranumă	презиме	completeadză	пополни
anveatsă	учи	frazi	реченици
desi	дали	sots	другари

2 CORPUL A OMLUI

cap	глава	mushată	убава
peri	коса	urută	grda
frămti	чело	mari	голем
sufrântseali	веѓи	njic	мал
ocli	очи	lai	црна
nari	нос	blondă	плава
gura	уста	livendu	вреден
dintsă	заби	aghalnic	мрзелив
grunj	муцка	tinir	млад
gushi	врат	aush	стар
păltări	рамења	lemnu	дрво
mănă	рака	corpu	тело
palrnă	дланка	uman	човечко
dzeadit	прст	veardi	зелени
ungli	нокт	descriptsii	опис
bric	стомак	agiun	гладен
trup	грб	doarmi	спие
cicior	нога	avdi	слуша
dzănuclju	колeно	alagă	трча
ureaclji	уво	imnă	оди
analtu	висок	spuni	кажува
apus	низок	ăngrăpseashti	пишува
gros	дебел	căciup	трупeц
suptsări	слаб	avdelă	пијавица
lungu	долг	moară	воденица
shcurtu	краток		

3 EASTI BUN ICĂ ARĂU !?

bun	добар	alutuseashti	греши
arău	лош	notă	оцена
mintimen	паметен	vărtoasă	силна
glar	будала	xeani	странски
interesantu	интересен	dzătsi	вели
monoton	монотон	caftă	бара
hărios	радосен	ohtu	рид
jilos	тажен	pashuni	пасисште
comunicativ	комуникативен	ghelă	манџа
arshinos	срамежлив	ciumăts	стапчиња
tinjsit	почитуван	simitsă	семки
nitinjsit	непочитуван	lănă	волна
dishclis	отворен	papushi	кукла
shicai	шега	stranji	алишта
nărăit	налутен	coasi	шие
nivrusit	нервозен	ducheashti	чувствува
fronimă	мирна	competitsii	натпревар

4 CARI TSI EASTI, CARI TSI LUCREADZĂ

yiatur	лекар	andreptu	право
injinjer	инжињер	tsivil	граѓанско
dascal	учител	adună	собира
economistu	економист	cunuscut	познат
yiuristu	правник	detsizii	одлука
giudicator	судија	sanctsionat	казнет
dentistu	забар	sculii di mesi	средно училиште
rejiser	режисер	egzact	точно
acter	глумец	educatsii	образование
jurnalistu	новинар	literă	буква
profesor	професор	numir	број
avucat	адвокат	tinjii	почит
pedagog	педагог	persoană	личност
filolog	филолог	doari	боли
defectolog	дефектолог	adară	прави
lucreadză	работи	sănătoshi	здрави
scoati	вади	rolji	улога
informeadză	информира	piesă	претстава
alumtă	бори	diferentu	различен
obligatsii	обврски	suxes	успех
agiută	помага	dipendă	зависи
lipsituri	потреби	lăndzid	болен
andriptati	правда	armătusit	дотеран
		paranteză	заграда

5 SCULIA A NOASTRĂ

scamnu (careclă)	стол	dupu	зад
bancă (clupă)	клуца	tu	во
firidă	прозорец	pi	на
ushi	врата	sculii	училиште
tablă	табла	scular	ученик
poster	постер	clasă	клас
mapă	мапа	etaj	спрат
cundilj	молив	bagă	става
stilo	пенкало	sculii primară	основно училиште
marcher	маркер	pisină	базен
ciantă (trastu)	ранец	stizmă	сид
gumă	гума	cadur	слика
liniar	лењир	chindisită	украсена
tetradă	тетратка	shteari	знаење
carti	книга	greatsă	тежина
di iu	од каде	vintu	ветер
iu	каде	metură	метла
ninga	до	ashteardzi	подготвува
pi ninga	покрај	nau	нова
ân fatsă	на чело	tsăni	држи
di ninti	пред	ari	има
di nanaparti	од страна	poartă	носи
pisti	врз	află	наоѓа
sum	под		

6 ANVĂRLIGA DI MINI

căni	куче	hoară	село
elefan	слон	frică	страв
matsă	мачка	aproapea	блиску
cal	коњ	mintimen	паметен
vacă	крава	oasi	коски
porcu	свиња	natură	природа
ursă	мечка	paradiz	рај
tserbu	елен	anjurizmă	миризба
găljină	кокошка	funi	ортома
căcot	петел	her	железо
lup	волк	asimi	сребро
shoaric	глушец	chipur	своно
ornji	орел	lishor	лесно
vulpi	лисица	cântic	песна
ljepur	зајак	pirmif	приказна
capră	коза	ăngăcitori	гатанки
munti	планина	aumbră	сенка
animali di acasă	домаш. животни	alatră	лае
aghrimi	диви животни	dishteaptă	буди
lapti	млеко		

7 CASĂ ICĂ APARTAMENTU

casă	куќа	udă	соба
apartamentu	стан	ubor	двор
salon	дневна соба	oaspits	гости
durnjitor	спална соба	măcari	јадење
udă ti fumelji	детска соба	discurmari	одмарање
udă ti măcari	трапезарија	ascaldă	бања
cuzină	кујна	sheadi	седи
banji	купатило	vasi	садови
hol/streahă	ходник	yilii	стакло
biro	канцеларија	taifa	фамилија
garaji	гаража	doarmi	спие
dăvani	таван	picturi	уметнички слики
firidă	прозорец	pidipsit	измачен, изморен
ushi	врата	câmpu	поле
crivati/strozmă	кревет	alutusi	погреши
masă	маса	glorii	слава
careclă/scamnu	стол	vatămă	убива
comodă	комода	leasă	мрежа
scări	скали	avinător	ловец
suveniri	украси	moarti	смрт
largu	широк	topă	топка
strimtu	тесен	chetsări	камења
lunjinoasă	светла	ardăpseashti	реди
scutidoasă	мрачна	surpă	руши

8 CĂT EASTI SĂHATEA

amănat	доцна	ashteaptă	чека
niheam	малку	nă tsănu	нè задржа
amănash	задоцни	ampartă	дели
ma aghonjea	по рано	ahurheashti	почнува
la chiro	на време	dipiseashti	завршува
oară	време	timpu anual	годишно време
hărghee	мугри	stămănă	седмица
tahina	сабајле	buneatsă	добрина
dimneatsă	утро	lishureatsă	леснотија
prăndzu	пладне	dzuă di nashtiri	роденден
seară	вечер	caldu	топло
dixeară	навечер	lilici	цвеќе
noapti	ноќ	apleacă	наведнува
njadză-noapti	полноќ	anvitsari	учење
giumitati	половина	cirec	четвртина

9 SĂRBĂTOAREA TU FAMILIA A MEA

luni	понеделник	urări	честитки
martsă	вторник	mesaj	порака
njercur	среда	ploai	дожд
gioi	четврток	vacantsă	одмор
vinir	петок	baltă	езеро
sămbătă	сабота	amari	море
dumănică	недела	priimnari	прошетка
primuveară	пролет	legumi	зеленчук
veară	лето	frândză	лисја
toamnă	есен	ponj	дрвја
yarnă	зима	iarbă	трева
yanar	јануари	arcoari	студено
shcurtu	февруари	gljets	мраз
martsu	март	neau	снег
aprir	април	inimă	срце
mai	мај	prăxits	воспитани
ciarshar	јуни	raftu	кројач
lunar	јули	picurar	овчар
augustu	август	cupii	стадо
yizmăciunj	септември	armată	војска, униформа
ximedur	октомври	părpodz	чорапи
brumar	ноември	toartsi	преди
andreu	декември	frimită	меси
ază	денес	foс	огин
sănătati	здравје	tsasi	ткае
harau	радост	doară	чеиз
bană	живот	coapti	зрели
isihii	тишина	ănbupseashti	фарба
sărbătoari	празник	chirniseashti	части

10 HĂRIOS PATRONAT

sirpriză	изненадување	avută	богата
liberi	слободни	prividzută	предвидено
măni	утре	cafine	кафич
titlu	наслов	gustari	доручек
ucazi	повод	durnjari	спиенје
treatsi	поминува	yinitor	иднина
pitreatsi	испраќа	nivel	ниво
andreadzi	подготвува	ămplină	полна
shtintsă	наука	nostim	вкусен
premii	награда	arădeari	смеенје
dignitati	достоинство	durutină, hari	поклон
spectacul	претстава	totna	секогаш

VERBI TU PREZENT

ZBURASHTI	PREZENTEADZĂ	MINTEASHTI
PREZENT 1. Mini/io zburăscu 2. Tini zburăshsă 3. El/ea zburashti 1. Noi zburăm 2. Voi zburăts 3. Elji/eali zburăscu	PREZENT 1. Mini/io prezentedz 2. Tini prezentedz 3. El/ea prezenteadză 1. Noi prezentăm 2. Voi prezentats 3. Elji/eali prezenteadză	PREZENT 1. Mini/io mintescu 2. Tini minteshtsă 3. El/ea minteashti 1. Noi mintim 2. Voi mintits 3. Elji/eali mintescu

SPUNI	ĂNGRĂPSEASHTI	ALAGĂ
PREZENT 1. Mini/io spun 2. Tini spunj 3. El/ea spuni 1. Noi spunem 2. Voi spunets 3. Elji/eali spun	PREZENT 1. Mini/io ângrăpsescu 2. Tini ângrăpseshtsă 3. El/ea ângrăpseashti 1. Noi ângrăpsim 2. Voi ângrăpsits 3. Elji/eali ângrăpsescu	PREZENT 1. Mini/io alag 2. Tini aladz 3. El/ea alagă 1. Noi alăgăm 2. Voi alăgats 3. Elji/eali alagă

ALUTUSEASHTI	DZĂTSI	CAFTĂ
PREZENT 1. Mini/io alutusescu 2. Tini alutuseshtsă 3. El/ea alutuseashti 1. Noi alutusim 2. Voi alutusits 3. Elji/eali alutusescu	PREZENT 1. Mini/io dzăc 2. Tini dzăts 3. El/ea dzătsi 1. Noi dzătsem 2. Voi dzătsets 3. Elji/eali dzăc	PREZENT 1. Mini/io caftu 2. Tini caftsă 3. El/ea caftă 1. Noi căftăm 2. Voi căftats 3. Elji/eali caftu

LUCREADZĂ	SCOATI	INFORMEADZĂ
PREZENT 1. Mini/io lucredz 2. Tini lucredz 3. El/ea lucreadză 1. Noi lucrăm 2. Voi lucradz 3. Elji/eali lucreadză	PREZENT 1. Mini/io scot 2. Tini scots 3. El/ea scoati 1. Noi scutem 2. Voi scutets 3. Elji/eali scot	PREZENT 1. Mini/io informedz 2. Tini informedz 3. El/ea informeadză 1. Noi informăm 2. Voi informats 3. Elji/eali informeadză

POARTĂ	BAGĂ	AFLĂ
PREZENT 1. Mini/io portu 2. Tini portsă 3. El/ea poartă 1. Noi purtăm 2. Voi purtats 3. Elji/eali poartă	PREZENT 1. Mini/io bag 2. Tini badz 3. El/ea bagă 1. Noi băgăm 2. Voi băgats 3. Elji/eali bagă	PREZENT 1. Mini/io afllu 2. Tini afli 3. El/ea află 1. Noi aflăm 2. Voi aflats 3. Elji/eali află

MUTREASHTI	SILIGHEASHTI	DIPUNI
PREZENT 1. Mini/io mutrescu 2. Tini mutreshtsã 3. El/ea mutreashti 1. Noi mutrim 2. Voi mutrits 3. Elji/eali mutrescu	PREZENT 1. Mini/io silighescu 2. Tini siligheshtsã 3. El/ea siligheashti 1. Noi silighim 2. Voi silighits 3. Elji/eali silighescu	PREZENT 1. Mini/io dipun 2. Tini dipunj 3. El/ea dipuni 1. Noi dipunem 2. Voi dipunets 3. Elji/eali dipun

ARNJUDZEASHTI	S-ASCALDÃ	DOARMI
PREZENT 1. Mini/io arnjudzescu 2. Tini arnjuzeshtsã 3. El/ea arnjudzeashti 1. Noi arnjuzim 2. Voi arnjuzits 3. Elji/eali arnjudzescu	PREZENT 1. Mini/io mi ascaldu 2. Tini ti ascaldzã 3. El/ea s-ascaldã 1. Noi nã ascãldãm 2. Voi vã ascãldats 3. Elji/eali s-ascaldã	PREZENT 1. Mini/io dormu 2. Tini dornji 3. El/ea doarmi 1. Noi durnjim 2. Voi durnjits 3. Elji/eali dormu

ASHTEAPTÃ	TSÃNI	DIPISEASHTI
PREZENT 1. Mini/io ashteptu 2. Tini ashteptsã 3. El/ea ashteaptã 1. Noi ashtiptãm 2. Voi ashtiptats 3. Elji/eali ashteaptã	PREZENT 1. Mini/io tsãn 2. Tini tsãnj 3. El/ea tsãni 1. Noi tsãnem 2. Voi tsãnets 3. Elji/eali tsãn	PREZENT 1. Mini/io dipisescu 2. Tini dipiseshtsã 3. El/ea dipiseashti 1. Noi dipisim 2. Voi dipisits 3. Elji/eali dipisescu

DUCHEASHTI	CHIRNISEASHTI	ÃMPILTEASHTI
PREZENT 1. Mini/io duchescu 2. Tini ducheshtsã 3. El/ea ducheashti 1. Noi duchim 2. Voi duchits 3. Elji/eali duchescu	PREZENT 1. Mini/io chirnisescu 2. Tini chirniseshtsã 3. El/ea chirniseashti 1. Noi chirnisim 2. Voi chirnisits 3. Elji/eali chirnisescu	PREZENT 1. Mini/io âmpiltescu 2. Tini âmpilteshtsã 3. El/ea âmpilteashti 1. Noi âmpiltim 2. Voi âmpiltits 3. Elji/eali âmpiltescu

PITRATSI	TREATSI	ÃNDREADZI
PREZENT 1. Mini/io pitrec 2. Tini pitrets 3. El/ea pitreatsi 1. Noi pitritsem 2. Voi pitritsets 3. Elji/eali pitrec	PREZENT 1. Mini/io trec 2. Tini trets 3. El/ea treatsi 1. Noi tritsem 2. Voi tritsets 3. Elji/eali trec	PREZENT 1. Mini/io ândreg 2. Tini ândredz 3. El/ea ândreadzi 1. Noi ândridzem 2. Voi ândridzets 3. Elji/eali ândreg

PARTI DI EXERCITSII

(frândzã ti fotocopiari)

1 DI IU YINJ? CARI ESHTSÃ?

I. Completeadzã li frazili cu aesti zboarã: frantsuzoicã, anglicheashti, Scopia, italicheashti, Armãnã

1. Mini escu Italian. Zburãscu _____.
2. Angela bãneadzã tu Frantsii. Ea easti _____.
3. Alexandru easti dit Machidunii. El bãneadzã _____.
4. Mihaela zburashti armãneashti. Ea easti _____.
5. Nicolai easti American. El zburashti _____.

II. Leagã li natsionalitãtsli cu limbili cari corespondeadzã:

Sãrbu	arbinisheashti
Arbineasã	gãrtseashti
Machedonã	anglicheashti
Australianj	sãrbeashti
Grec	machiduneashti

III. Completeadz-u fraza cu zboarãli tsi corespondeadzã:

1. Alexandru easti dit Romãnii. El easti _____.
2. Maria bãneadzã tu SUA. Ea easti _____.
3. Elena shi Anghela bãneadzã tu Frantsii. Eali suntu _____.
4. Panci yini dit Gãrtsii. El easti _____.
5. Arben shi Hristo suntu Arbineshi. Elji yin dit _____.

IV. Ångrãpsea textu cu cari va ti prezentedz tini personal:

V. Leagã li zboarãli di stat cu zboarãli di natsionalitatea:

Italii	Frantsuji
Machidunii	Italianã
Frantsii	Ghermanj
Ghermanii	Vãrgãr
Romãnii	Machedonj
Vãrgãrii	Romãn

VI. Prezenteadzã-l a tãu sots/soatsã ninti di sotslji a tãu:

2

CORPUL A OMLUI

I. Completeadz-u fraza cu aesti zboarã: dzeadit, gurã, paputsã, oclji, narea

1. Mini mutrescu cu _____.
2. A ljei _____ easti aroshi.
3. Cu _____ arnjudzii mushatã mãcari.
4. Pi _____ nji bãgai nel.
5. Portu _____ pi cicior.

II. Leagã lu cafi un zbor cu functsia a lui:

ocljji	yimnã
gurã	avdi
ureaclji	acatsã
mãnã	zburashti
cicior	veadi

III. Leagã lu cafi un zbor, cu zborlu tsi easti a lui opozit:

tinir	suptsãri
analtu	urut
gros	tricut
mushat	albu
lai	apus

IV. Completeadzã li frazili, ta-s aibã logicã:

1. Tini eshtsã mushat, nu eshtsã _____.
2. Dascalu easti aush, nu easti _____.
3. Tati nu easti aghalnic, easti _____.
4. Baba easti apusã, papu easti _____.
5. Sora a mea easti suptsãri, nu easti _____.

V. Fã descriptsii a unãi soatsã a ta!

VI. Ångrãpsea tsintsi frazi, tsi pots s-adari cu: ciciorlu, caplu, mãna, gura, oclju

1. _____.
2. _____.
3. _____.
4. _____.
5. _____.

3 EASTI BUN ICĂ ARĂU !?

I. Completează li frazili cu aesti zboară: intelighentu, hãrioasi, livendã, pirifan, talentats

1. Cola shi Steryia suntu _____ ti cãntari.
2. Maria easti multu _____ featã.
3. Anghela shi Elena suntu _____.
4. Duchescu ca Alexandru easti _____.
5. Dascalu easti _____ cu noi.

II. Bagã li pi aradã frazili, ta s-aibã loghicã:

- Mash nu lipseashti s-mi nivrusescu. _____.
- Mi andreg ti competitsii ti limba frantsuzeascã. _____.
- Tsi adari? _____.
- Da, eshtsã talentat ti limbi. _____.
- Ti atsea lipseashti s-ãnvets multu! _____.
- Mini escu livendu. Va s-ãnvets tut tsi lipseashti. _____.

III. Leagã li ãntribãrli cu apandãserli tsi corespondeadzã:

1. Desi directorlu easti livendu?	A/ Mita easti responsabil tu lucru.
2. Cari easti aghalnic om?	B/ Da, directorlu easti livendu.
3. Cari easti responsabil tu lucru?	C/ Ti limbi xeani.
4. Titsi eshtsã talentat?	D/ Nico easti aghalnic om.

IV. Ængrãpsea tsintsi frazi cu aesti zboară: jiloasã, vãrtos, comunicativi, hãrioshi, nirealã

1. _____.
2. _____.
3. _____.
4. _____.
5. _____.

V. Adarã tradutsiri a frazilor:

1. Tinjiescu oaminj mintimenj. _____.
2. A meu frati easti multu serioz. _____.
3. A ta sor nu easti arshinoasã. _____.
4. Baba easti multu livendã. _____.
5. Aurica easti totna hãrioasã. _____.

VI. Ængrãpsea textu ti caracterlu a tãu:

- _____
- _____
- _____
- _____

4

CARI TSI EASTI, CARI TSI LUCREADZĂ

I. Dipisea-u fraza cu zboarâli dit paranteza, ta s-aibă loghică: băneadză, yitripseashti, anj, sculii, lucru

1. Mama ari 40 di _____.
2. Yiaturlu lji _____ oaminjji.
3. Tati easti la _____.
4. Baba shi papu _____ cu noi.
5. Fratili a meu s-dutsi la _____.

II. A sotslor a tâlji prezenteadz-u a ta sor:

III. Leagă li zboarâli di profesii, cu cadurlu tsi coresponezdă:

1. Dascal
2. Injinjer
3. Dentistu
4. Cântător
5. Pictor
6. Yiator

IV. Completeadz-u fraza cu zboarâli: dascala, dentistu, giudicatorlu, injinjer, acter

1. Cându mi doari dintili, nergu la _____.
2. _____ mi ânvitsă s-angrpsescu.
3. Tu fabrica vini _____ ti machini.
4. La cafî un _____ s-veadi talentul.
5. _____ lucreadză tu Giudic.

V. Dă apandăsi pi aesti ântribări:

1. Cari s-alumtă ti tinjiseari a Nomurlor? _____.
2. Catsi functsii ari dascalu? _____.
3. Tsi adară yiaturlu? _____.
4. Cându nirdzem la avocat? _____.
5. Cari nă informeadză obiectiv shi la chiro? _____.

VI. Ângrăpsea tsi lucreadză yiaturlu!

5 SCULIA A NOASTRĂ

I. Completează li frazili cu aesti zboară: cianta, cundilj, carti, tetradă, gumă

1. Mini ashtergu cu _____.
2. Ana angrpseashti cu _____.
3. Yioryi ari nau _____.
4. Dascala tsâni _____ tu mână.
5. Cârtsâli li portu tu _____.

II. Leagă li zboarăli cu cadurlu tsi corespundeadă:

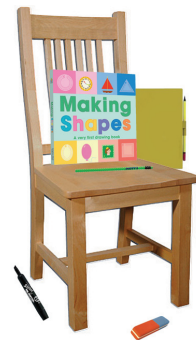
1. ciantă
2. stilo
3. careclă
4. tetradă
5. firidă
6. ushi

III. Ângrăpsea tsi poartă tu ciantă sotslu a tăl!

IV. Completează li frazili cu zboarăli: sum, pi, pi ninga, di ninti, pisti

1. Cartea easti _____ careclă.
2. Guma easti _____ carecla.
3. Tetrada s-află _____ carecla.
4. Cundilu s-află _____ carecla.
5. Marcherlu easti _____ carecla.

V. Ângrăpsea descriptii a clasâljei tu cari ânvets!

VI. Completează li frazili cu aesti zboară: sculia, firidz, clas, sculari, banchili

1. Tu _____ a meu ari traidzâts dau di clasuri.
2. Tu a meu _____ ari shaspră di banchi.
3. Tu un clas ari treidzâts di _____.
4. Clasa easti lunjinoasă, ca ari multi _____.
5. _____ tu clasa suntu ardăpsiti tu trei coloni.

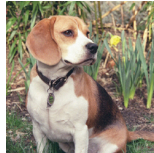
6 ANVĂRLIGA DI MINI

I. Completează li frazili cu aesti zboară: vulpea, cãni, matsa, capra, luplu

1. Tu ubor nu dipuni _____.
2. _____ alatrã tu ubor.
3. _____ bãneadzã tu munti.
4. _____ mãcã peshtsã.
5. _____ da lapti.

II. Leagã li zboarãli di animalì cu cadurlu tsi corespundeadzã:

1. vacã
2. yitsãl
3. vulpi
4. cãcõt
5. ursã
6. cãni

III. Ăngrãpsea tsi animalì vrei s-tsãnj acasã shi ti tsi?

IV. Ăngrãpsea li frazili ta-s aibã loghicã:

1. cu priimnu Mini mi cãni. _____.
2. shi Vaca da capra lapti. _____.
3. mãcã Vulpea gãljinj. _____.
4. aghonjea Cãcõtlu tahina cãntã. _____.
5. fricã Di tuts leondarlu au. _____.

V. Tu tabela āngrãpsea li animalìli tsi corespundeadzã:

Animalì di acasã	Agrimi

VI. Ăntribarea leag-u cu apandãsea corectã:

1. Cari bea lapti?
2. Iu pashti calu?
3. Tsi mãcã ursã?
4. Cari mãcã oi?
5. Cari alatrã pisti dzeanã?
1. Cãni alatrã pisti dzeanã.
2. Ursa mãcã njeari.
3. Luplu mãcã oi.
4. Matsa bea lapti.
5. Calu pashti tu livadi.

7 CASĂ ICĂ APARTAMENTU

I. Dă apandăsi pi aesti ăntribări:

1. Iu easti crivatea ti durnjeari?	Tu _____.
2. Iu easti amaxea?	Tu _____.
3. Iu s-află dushlu?	Tu _____.
4. Iu s-adară măcări?	Tu _____.
5. Iu lu băgat televizorlu?	Tu _____.

II. Ăngrăpsea catsi apartamentu vrei:

III. Leagă-l zborlu cu functsia a lui:

cuzină	paputsă shi ciantă
udă ti durnjeari	amaxi
garaji	compiuter
biro	adrari măcari
streakă	crivati

IV. Leag-u ăntribarea cu apandăsea corectă:

1. Iu suntu a meali caduri?	1. Mini bănedz tu casă.
2. Iu suntu cărtsăli a tali?	2. Suntu tu udălu ti durnjeari.
3. Tu tsi bănedz tini?	3. Cărtsăli suntu tu biblioteca.
4. Desi apartamentul a vostru easti mari?	4. Da, avem ubor, ama easti njic.
5. Desi avets ubor anvărliga di casa?	5. Nu, apartamentul nu easti mari.

V. Completeadză li frazili cu zboarăli: pianolu, cuzină, banjă, amaxea, udă ti măcari

1. Prăndzăm tu _____.
2. Tu salonlu s-află _____.
3. Mama adară măcări tu _____.
4. _____ easti tu garaji.
5. Tu _____ adrai dush.

8

CĂT EASTI SĂHATEA

I. Āngrăpsea li numirli cu tsifri:

Unăsprăyinghits _____
Paturdzătsătrei _____
Tsindzătsătsintsi _____
Shaidzătsătsintsi _____
Shaptidzătsăună _____

Obdzătsăshapti _____
Naudzătsăoptu _____
Ună sută sh-ună _____
Dau suti treispră _____
Ună njilji _____

II. Completeadză li frazili cu aesti zboară: dupu-prândzu, prândzu, tahinima, noaptea

1. _____ mi scol la 7 săhatea.
2. Căndu mi bag _____ u bash mama.
3. La 5 s. _____ in părintsălji di la lucru.
4. Ti vichend la _____ s-adună familia tută.

III. Āngrăpsea :

Căt easti săhatea?

08.15 _____
03.30 _____
21.50 _____

12.00 _____
18.45 _____
24.00 _____

IV. Bagă-I pi aradă dialoglu:

- Tsiva, tini cum eshtsă? _____ ?
- La 3s. dupu prândzu. _____ ?
- Bună! Ază easti dzua di nashtiri al Costa. _____ .
Vrei s-nirdzem? _____ ?
- S-nirdzem. La cătili săhatea ahurheashti? _____ ?
- Salut Mihaela! Tsi adari? _____ .

V. Completeadză li frazili cu zboarăli tsi corespondeadză:

1. Tu meshlji di _____ chiolu easti ma caldu, ari soari, multi lilici.
2. Căndu yini _____ fumeljli s-hărsescu, că ari neau.
3. _____ easti multu căldură shi tuts s-duc la amari.
4. Multu u voi _____ căndu ari multi yimishi.

9 SĂRBĂTOAREA TU FAMILIA A MEA

I. Completează li frazili cu zboarăli: ciarshar, luna, njercurea, yizmăciun, yianar

1. Tu meslu _____ anchisim la sculii.
2. A treia dzuă tu stămână easti _____.
3. Cu sculii dipisim tu meslu _____.
4. _____ easti protlu mes tu anlu.
5. _____ ahurheashti stămăna ti sculii.

II. Ăngrăpsea cari sezonă anuală u vrei nai ma multi shi ti tsi! Tsi adari tu atsea sezonă?

III. Adară tradutsiri a frazilor:

1. Ti multsă anj numa di ază! _____.
2. Primuveara easti nai ma mushată sezonă anuală. _____.
3. Lunea va-s yin la tini. _____.
4. Tu meslu lunar nergu la discurmari. _____.
5. Chirnisescu ti Stă Maria. _____.

IV. Completează li frazili cu zboarăli: lungă, lunar, dzăli, dumănică, arcoari,

1. Yarna easti multu _____.
2. _____ easti dzua dit soni tu stămăna.
3. Veara, dzua easti nai ma _____.
4. Stămăna ari shapti _____.
5. Tu meslu _____ nirdzem la discurmari.

V. Ardăpsea li frazili ta s-aibă loghică:

1. Ănbupsim ouă. _____
2. Ază easti Pashtili. _____
3. Tsi adrăm ti Pashtili? _____
4. Oauli suntu aroshi. _____
5. Tsi sərbătoari easti ază?. _____
6. Catsi buiauă suntu oauli? _____

VI. Află-l zborlu cari nu corespondează:

- a) luna, vinirea, njercurea, sâmbătă, shcurtu, dumănică _____
- b) brumar, andreu, ciarshar, veara, martsu, yanar _____

10

HĂRIOS PATRONAT

I. Completează li frazili cu aesti zboară: sculii, liber, avută, Patronatlu, dzua

1. Măni easti _____ di Partonat.
2. Programa ti Patronatlu easti multu _____.
3. Tu chirolu _____ mini ascultu muzică.
4. Ti multsă anj _____ a sculiiljei.
5. Ti Patronatlu nu nergu la _____.

II. Ângrăpsea ună urari formală ti Patronat:

III. Ângrăpsea li frazili ta-s aibă logică:

1. escu Cându liber fudbal joc mi. _____.
2. programă avem Patronat Ti culturală. _____.
3. urări la Directorlu scularlji pitricu pănă. _____.
4. scultu muzică Dixeara totna. _____.
5. Patronatlu Măni a sculiiljei easti. _____.

IV. Cari apandăsi corespundează pi aesti ântribări:

1. Desi măni nerdză la sculii?	A/ Easti multu avută.
2. Tsi adari cându eshtsă liberă?	B/ Multsă.
3. Catsi easti programa ti Patronat?	C/ Nu, măni easti Patronatlu a nostru.
4. Căts oaspits ashtiptats?	D/ Da, sigura va s-yină.
5. Desi sotslji a tăi va s-yină?	E/ Shuiru pi piano.

V. Ângrăpsea tsi adari dzua cându eshtsă liber:

VI. Adară tradutsiri a frazilor:

1. Ti multsă anj Patronatlu!	1. _____.
2. Măni escu liber.	2. _____.
3. Cu harau s-va hibă dzua di Patronatlu.	3. _____.
4. Hărios Patronat!	4. _____.
5. Cându escu liberă, multu dghivăsescu.	5. _____.

1. DI IU YINJ? CARI ESHTSÃ?

I. 1. italicheashti, 2. frantsuzoicã, 3. Scopia, 4. Armãnã, 5. anglicheashti

II. 1. Sãrbu-sãrbeashti, 2. Arbineasã-arbinisheashti, 3. Machedonã-machiduneashti, 4. Australianj-anglicheashti, 5. Grec-gãrtseashti

III. 1. El easti Romãn.
2. Ea easti Americanã.
3. Eali suntu Frantsuzoichi.
4. El easti Grec.
5. Elji in dit Albanii.

V. Italii-Italianã, Machidunii-Machedonj, Frantsii-Frantsuji, Ghermanii-Ghermanj, Romãnii-Romãn, Vãrgãrii-Vãrgãr

2. CORPUL A OMLUI

I. 1. oclji, 2. gurã, 3. narea, 4. dzeadit, 5. paputsã

II. oclji-veadi, gurã-zburashti, ureaclji-avdi, mãnã-acatsã, cicior-yimnã

III. tinir-tricut, analtu-apus, gros-suptsãri, mushat-urut, lai-albu

IV. 1. urut, 2. tinir, 3. livendu, 4. analtu, 5. groasã

V. EX. 1. Agudesu topã cu ciciorlu.
2. Nji bãgai cãciulã pi caplu.
3. Mi agudii pi mãnã.
4. Cu gura mãcãm.
5. Tini ai mushat oclju.

3. EASTI BUN ICÃ ARÃU!?

I. 1. talentats, 2. livendã, 3. hãrioasi, 4. intelighentu, 5. pirifan

III. 1. Desi directorlu easti livendu?
2. Cari easti aghalnic om?
3. Cari easti responsabil tu lucru?
4. Titsi eshtsã talentat?

IV. EX. 1. Muljearea easti jiloasã.
2. Coli easti vãrtos om.
3. Dascala va feati comunicativi.
4. Ficiorlji fudzirã hãriosi.
5. Cãftarea aestã easti nirealã.

II. - Tsi adari?
- Mi andreg ti competitsii, ti limba frantsuzeascã.
- Ti atsea lipseashti s-ãnvets intenziv!
- Mini escu livendu. Va s-anvets tut tsi lipseashti.
- Da, eshtsã talentat ti limbi.
- Mash nu lipseashti s-mi nivrusescu.

B/ Da, directorlu easti livendu.
D/ Nico easti aghalnic om.
A/ Mita easti responsabil tu lucru.
C/ Ti limbi xeani.

V. 1. Почитувам паметни луѓе.
2. Мојот брат е многу сериозен.
3. Твојата сестра не е срамежлива.
4. Баба е многу вредна.
5. Аурика секогаш е весела.

4. CARI TSI EASTI, CARI TSI LUCREADZĂ

- I. 1. anj, 2. yitripseashti, 3. lucru, 4. băneadză, 5. scullii
- IV. 1. dentistu, 2. dascala, 3. injinjer, 4. acter, 5. gidicatorlu
- V. 1. Yiuristul s-alumtă ti tinjiseari a Nomurlor.
2. Dascalu ari functsii educativă.
3. Yiaturlu nă yitripseashti.
4. La avucat nirdzem cându u-căftăm ândriptatea.
5. Jurnalistul nă informeadză obiectiv shi la chiro.
-

5. SCULIA A NOASTRĂ

- I. 1. gumă, 2. cundilj, 3. tetradă, 4. carti, 5. cianta
- IV. 1. Cartea easti **pi** careclă.
2. Guma easti **sum** carecla.
3. Tetrada s-află **pisti** carecla.
4. Cundilu s-află **di ninti** carecla.
5. Marcherlu easti **pi ninga** carecla.
- V. 1. sculia, 2. clas, 3. sculari, 4. firidz, 5. banchili
-

6. ANVĂRLIGA DI MINI

- I. 1. vulpea, 2. cānli, 3. luplu, 4. matsa, 5. capra
- IV. 1. Mini mi priimnu cu cānli.
2. Vaca shi capra da lapti.
3. Vulpea măcă gāljinj.
4. Cācotlu cāntă aghonjea tahina.
5. Di liondarlu tuts au frică.
- VI. 1. Cari bea lapti? 4. Matsa bea lapti.
2. Iu pashti calu? 5. Calu pashti tu livadi.
3. Tsi măcă ursa? 2. Ursa măcă njeari.
4. Cari măcă oi? 3. Luplu măcă oi.
5. Cari alatră pisti dzeană? 1. Cānli alatră pisti dzeană.

7. CASĂ ICĂ APARTAMENTU

- I. 1. tu durnjitor, 2. tu garaji, 3. tu banja, 4. tu cuzină, 5. tu salon
- III. cuzină-adară măcari, udă ti durnjeari-crivati, garaji-amaxi, biro-compiuter, streahă-paputsă shi ciantă
- IV. 1. Iu suntu a meali caduri? 2. Suntu tu udălu ti durnjeari.
2. Iu suntu cărtsăli a tali? 3. Cărtsăli suntu tu biblioteca.
3. Tu tsi bănedz tini? 1. Mini bănedz tu casă.
4. Desi apartamentul avostru easti mari? 5. Nu, apartamentul nu easti mari.
5. Desi avets ubor anvărliga di casa? 4. Da, avem ubor anvărliga di casa.
- V. 1. udă ti măcari, 2. pianolu, 3. cuzină, 4. amaxea, 5. tu banjă
-

8. CĂT EASTI SĂHATEA

- I. 21, 43, 55, 65, 71, 87, 98, 101, 213, 1000
- II. 1. tahinima, 2. noaptea, 3. dupu-prândzu, 4. prândzu
- III. optu shi tsispră di minuti dauspră (prândzu)
trei shi-giumitati optuspră shi patrudzătsătsintsi di minuti
unăsprăyinghits shi tsindzăts pasprăyinghits (njeadză noapti)
- IV. - Salut, Mihaela! Tsi adari?
- Tsiva, tini cum eshtsă?
- Bună! Ază easti dzua di nashtiri al Costa. Vrei s-nirdzem?
- S-nirdzem. La cătili săhatea ahurheashti?
- La 3s. dupu prândzu.
- V. 1. primuveara, 2. yarna, 3. veara, 4. toamna

9. SĀRBĀTOAREA TU FAMILIA A MEA

- I. 1. yizmāciun, 2. njercurea, 3. ciarshar, 4. yanar, 5. lunea
- III. 1. За многу години именденот.
2. Пролетта е најубавото годишно време.
3. Во понеделник доаѓам кај тебе.
4. Во месец јули одам на одмор.
5. Частам за Богородица.
- IV. 1. arcoari, 2. dumānicā, 3. lungā, 4. dzāli, 5. lunar
- V. 5. Tsi sārbātoari easti azā?
2. Azā easti Pashtili.
3. Tsi adrām ti Pashtili?
1. Ānbupsim oauā.
6. Catsi buiau suntu oauli?
4. Oauli suntu aroshi.
- VI. a) shcurtu b) veara
-

10. HĀRIOS PATRONAT

- I. 1. dzua, 2. avutā, 3. liber, 4. Patronatlu, 5. sculii
- III. 1. Cāndu escu liber, mi agioc fudbal.
2. Ti Patronat avem programā culturalā.
3. Directorlu pitricu urāri pānā la scularlji.
4. Dixeara, totna ascultu muzicā.
5. Māni easti Patronatlu a sculiiljei.
- IV. 1. Desi māni nerdzā la sculii? C/ Nu, māni easti patronatlu a sculiiljei.
2. Tsi adari cāndu eshtsā liberā? E/ Shuiru pi piano.
3. Catsi easti programa ti Patronat? A/ Easti multu avutā.
4. Cāts oaspits ashtiptats? B/ Multsā.
5. Desi sotslji a tāi va s-yinā? D/ Da, sigura va s-yinā.
- VI. 1. За многу години Патронатот!
2. Утре сум слободен.
3. Со среќа нека ви е Патрониот ден.
4. Среќен Патронат!
5. Кога сум слободна, многу читам.

